

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

DLA GMIN: ANDRESPOL, BRÓJCE, NOWOSOLNA I ROKICINY

LISTOPAD 2008

SPIS TREŚCI

I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA (LGD) JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (LSR):	4
I.1 Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze.	4
I.2 Opis procesu budowania partnerstwa	4
I.3 Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD	7
I.4 Struktura rady lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym”	7
I.5 Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego	8
I.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego ...	10
I.7 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji	10
II. OPIS OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI (MAKSYMALNIE 20 STRON):.....	11
II.1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami.....	11
II.2 Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe	11
II.3 Ocena społeczno - gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej.....	23
II.4 Specyfika obszaru	31
III. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU OBJĘTEGO LSR; WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY	33
IV. OKREŚLENIE CELÓW OGÓLNYCH I SZCZEGÓŁOWYCH LSR ORAZ WSKAZANIE PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH OSIĄGNIĘCIU POSZCZEGÓLNYCH CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W RAMACH KTÓRYCH BĘDĄ REALIZOWANE OPERACJE.....	36
V. OKREŚLENIE MISJI LGD	43
VI. WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR	44

VII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR	45
VIII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR	45
IX. OKREŚLENIE PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR, PROCEDURY WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD, PROCEDURY ODWOŁANIA OD ROZSTRZYGNIEŃ ORGANU DECYZYJNEGO W SPRAWIE WYBORU OPERACJI W RAMACH DZIAŁANIA „WDRAŻANIE LSR”, KRYTERIÓW, NA PODSTAWIE KTÓRYCH JEST OCENIANA ZGODNOŚĆ OPERACJI Z LSR, ORAZ KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI, A TAKŻE PROCEDURY ZMIANY TYCH KRYTERIÓW	46
X. OKREŚLENIE BUDŻETU LSR DLA KAŻDEGO ROKU JEJ REALIZACJI	59
XI. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA I KONSULTOWANIA LSR	52
XII. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR.....	52
XIII. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY (EWALUACJI) WŁASNEJ....	53
XIV. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR	54
XV. WSKAZANIE PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI REALIZOWANYCH PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE OBJĘTYM LSR	56
XVI. PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH.....	58

I. Charakterystyka lokalnej grupy działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR):

I.1 Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze.

a) nazwa LGD: **Lokalna Grupa Działania STER** - utworzona na obszarze gmin: Andrespol, Brójce i Nowosolna (nazwa pochodzi od pierwszych liter **Stowarzyszenia Twórczej Edukacji i Rozwoju**, które to zawiązało się w efekcie realizacji Schematu I Pilotażowego Programu Leader +). W roku 2008 do LGD dołączyła gmina Rokiciny.

b) status prawny LGD: stowarzyszenie

c) data wpisu do KRS: rok 2006

d) numer KRS : 0000262996

I.2 Opis procesu budowania partnerstwa

Dorobek Partnerstwa, jako grupy stanowiącej nową, wyższą jakość, niż suma działań podejmowanych przez poszczególne gminy, wynika z faktu **uczestnictwa we wspólnym projekcie pt: „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”, realizowanym w ramach Schematu I Pilotażowego Programu Leader +¹. Przystąpienie do tego Programu w październiku 2005 stało się pretekstem do rozmów o partnerstwie i do wspólnego podejmowania różnych inicjatyw, które wynikały z projektu i stanowiły zaczątek budowania partnerstwa. Powyższy projekt był realizowany w II etapach i oto co dzięki niemu osiągnięto: Gmina Andrespol, jako Beneficjent, była organizatorem następujących przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym:**

¹ Podczas ostatniej dekady sposoby wsparcia rozwoju na obszarach wiejskich Unii Europejskiej przybrały wyraźnie nowy kierunek, wykorzystując lokalne zaangażowanie oraz kładąc nacisk na kreowanie nowych sposobów współpracy. Jednym z efektów tych zmian był Program **LEADER**, którego głównym zadaniem było inicjowanie społecznej aktywności mieszkańców wsi. W Polsce LEADER wdrażany jest jako Działanie 2.7 Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” pn. **Pilotażowy Program Leader+**. Realizacja tego działania miała przygotować społeczności wiejskie do wdrażania podejścia LEADER poprzez tworzenie **Zintegrowanych Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW)**, budowanie **Lokalnych Grup Działania (LGD)** oraz podejmowanie przez nie działań na rzecz rozwoju i promocji regionu.

LEADER to oddolne podejście do rozwoju obszarów wiejskich, polegające na opracowaniu przez lokalną społeczność wiejską lokalnej strategii rozwoju obszaru oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby (ludzkie, naturalne, kulturowe itp.), wiedzę i umiejętności przedstawicieli 3 sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele ci tworzą partnerstwo trójsektorowe, czyli tzw. Lokalną Grupę Działania, która samodzielnie wybiera projekty, a ich realizacja przyczynia się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej strategii. Takie podejście wzmacnia spójność podejmowania lokalnie decyzji, podnosi jakość zarządzania i przyczynia się do wzmocnienia kapitału społecznego w społecznościach wiejskich a także skłania do stosowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju regionu.

1. Szkolenie ogólne dotyczące zasad realizacji Pilotażowego Programu Leader + dla środowiska opiniotwórczego: nauczycieli, oraz pracowników samorządowych połączone z wizytą szkoleniową na terenie działania innego partnerstwa (45 osób) z udziałem moderatora i animatorów lokalnych inicjatyw.
2. Wyjazdowe warsztaty informacyjno-szkoleniowe dla grupy lokalnych liderów (ok. 25 osób) z udziałem szkoleniowca i moderatora. Po powrocie, osoby przeszkolone zorganizowały na swoim terenie min. 12 spotkań wiejskich przekazując lokalnej społeczności zdobytą wiedzę i doświadczenie (w ramach udziału własnego beneficjenta); Rekrutacja na szkolenie wyjazdowe była otwarta dla wszystkich a wybór kandydatów odbył się wg. ustalonych i udokumentowanych kryteriów.
3. Szkolenie ogólne na temat idei Pilotażowego Programu Leader + dla mieszkańców i przedsiębiorców (dwa jednodniowe seminaria dla ok. 100 osób) z udziałem moderatora.
4. Szkolenia dotyczące programu Leader + , wraz z cyklem szkoleń tematycznych (warsztaty komputerowe 100 godzin kursu dla 15 osób z wykorzystaniem informatycznej pomocy eksperckiej) adresowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz do rolników (odbyły się 4 szkolenia ogólne dla ok. 200 osób) również z udziałem doradców zawodowych i specjalistów w zakresie doradztwa dla osób chcących założyć własną działalność gospodarczą.

Zrealizowano dwa szkolenia dla członków LGD z udziałem moderatorów. Pierwsze z nich dotyczyło możliwości rozwoju turystyki w okolicach Łodzi, na tle walorów przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem obszaru LGD. Drugie szkolenie dotyczyło prawnych aspektów powołania LGD oraz pracy nad skonstruowaniem Statutu Stowarzyszenia przy wsparciu doradczym radcy prawnego. Ponadto przeprowadzono 4 warsztaty szkoleniowe poświęcone pracom nad tworzeniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW) z udziałem szkoleniowca – moderatora z Fundacji Zielona Akcja. Proces tworzenia Strategii prowadzony był metodą uspołecznioną przy udziale przedstawicieli samorządów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz instytucji i mediów. Nad dokumentem pracowali lokalni liderzy. Zadbano również o uczestnictwo w procesie aktorów ze wszystkich trzech sektorów – społecznego, gospodarczego i publicznego. **Prace rozpoczęły się w zasadzie już w październiku 2005r.**, kiedy to grupa aktywistów miała okazję spotkać się podczas pierwszych warsztatów wyjazdowych, których celem było zapoznanie uczestników z dorobkiem innego partnerstwa, ale też zainicjowanie debaty na temat wizji rozwoju partnerskich gmin. W listopadzie i grudniu 2005 r. na terenie dwóch gmin Andrespol i Nowosolna zostały przeprowadzone badania socjologiczne (Brójce przystąpiły do partnerstwa w późniejszym okresie), celem którego było zebranie opinii mieszkańców na temat jakości życia na tym

obszarze, słabych i mocnych stron miejscowości, najpilniejszych problemów, a także określenie wizji rozwoju partnerskich miejscowości. Badanie zostało zatytułowane „Marzenia mieszkańców gmin Andrespol i Nowosolna”. Przebadana próba liczyła prawie 600 osób. Ankiety samowrotną mieli okazję wypełnić nie tylko pełnoletni mieszkańcy gmin, ale również młodzież. Ze względu na rolę młodzieży w rozwoju obszarów wiejskich, a zwłaszcza zachowaniu ich dziedzictwa kulturowego starano się uchwycić również ich punkt widzenia. Wnioski z badań były punktem wyjścia do prac nad ZSROW. **Podstawową metodą wykorzystaną do tworzenia Strategii były szkolenie i warsztaty prowadzone w marcu 2006 r.** Uczestnicy pracowali na sesjach plenerowych oraz w grupach roboczych na każdym etapie opracowania Strategii. Podjęto szereg działań o charakterze promocyjno-informacyjnym. O postępach w realizacji projektu i podejmowanych inicjatywach na bieżąco informowała, staraniem beneficjenta, prasa lokalna (*Ekspres ilustrowany* - dodatek sobotnio-niedzielny dla mieszkańców powiatu Łódzkiego Wschodniego). Poza tym, w prasie lokalnej (*Na Wzniesieniach*) zamieszczono wkładkę informującą mieszkańców, o postępach związanych z tworzeniem LGD i ZSROW. Partycypacja społeczna przy tworzeniu ZSROW wyrażała się między innymi w poprzez udział mieszkańców w ankiecie socjologicznej, diagnozująca poziom zadowolenia z życia na tym terenie wraz z zebraniem propozycji co do kierunków priorytetowych celów w nowo tworzącej się strategii społeczno – gospodarczego rozwoju dla gmin objętych projektem. Metodologiczne opracowanie wyników badań zostało wykonane przez eksperta socjologa a ich publikacja znalazła się w lokalnej prasie.

Realizacja projektu, przyczyniła się do podniesienia świadomości społecznej na temat możliwości wywierania realnego wpływu na kształtowanie polityki prorozwojowej swojego regionu wśród mieszkańców, a w konsekwencji do wypracowania inicjatyw temu służących tj. zawiązania LGD i przyjęcia zatwierdzonej przez Beneficjenta ZSROW. W ramach pracy nad strategią posiłowano się pomocą ekspercką w celu przygotowania niezbędnych analiz, diagnoz i ekspertyz niezbędnych dla ZSROW. Realizacji zadań w niej zawartych podjęto się nowoutworzone Stowarzyszenie nazwie „Porozumienie Andrespol – Nowosolna”, w ramach jego zadań statutowych. **W ostatniej fazie realizacji projektu przyłączono do struktur LGD sąsiednią gminę Brójce (w ramach jej udziału własnego). Tym samym Stowarzyszenie otrzymało nową nazwę: Stowarzyszenie Twórczej Edukacji i Rozwoju „Ster”** mając w swoich kompetencjach realizację zadań wynikających ze strategii. **Stowarzyszenie STER wystąpiło z wnioskiem o dofinansowanie projektu pt: „LGD STER-em rozwoju lokalnego dla gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna”, w ramach Schematu II PPL+ . W 2008 roku skład LGD został poszerzony o sąsiadującą z gminą Brójce - gminą Rokiciny.**

I.3 Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

a) imię/imiona i nazwisko członka albo nazwa członka/partnera

Założyciele Stowarzyszenia Twórczej Edukacji i Rozwoju „STER”:

Ciesielska Elżbieta	sekretarz Gminy	Andrespol	jst
Woźniak Jan	przewodniczący Rady Gminy/mgr inż.. rolnictwa	Andrespol	jst
Frączkowska Renata	koordynator projektów	Brójce	organizacja pozarządowa
Włodarczyk Agnieszka	specjalista ds.. PZP mgr inż. budownictwa	Rokiciny	jst
Frączzak Ewa	Dyrektor Publicznego Gminazjum	Nowosolna	sektor publiczny
Fudała Krzysztof	Prezes LGD/ realizator projektów UE	Nowosolna	sektor prywatny

Sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD reguluje Statut Stowarzyszenia. Członkostwo Stowarzyszenia uzyskuje się przez przyjęcie kandydatury osoby fizycznej w drodze uchwały podjętej większością kwalifikowaną 2/3 głosów przez Zarząd. Zapis ten dotyczy zarówno członków zwyczajnych jak i wspierających.

Utrata członkostwa następuje w dwóch przypadkach: wystąpienie członka ze Stowarzyszenia, w drodze pisemnego oświadczenia złożonego Zarządowi; albo członek zostaje wykluczony przez Zarząd za:

- działalność sprzeczną ze statutem oraz uchwałami władz Związku,
- nie wywiązywanie się przez członka z jego obowiązków określonych w niniejszym statucie,
- zaleganie z zapłatą składki członkowskiej przez dwa lata.

I.4 Struktura rady lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym”

Zarząd LGD jako organ decyzyjny pełni funkcje wykonawcze Stowarzyszenia. W skład Zarządu wchodzi 8 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków w sposób zapewniający równą reprezentację przedstawicieli gmin: Andrespol, Brójce, Nowosolna i Rokiciny (parytet równowagi terytorialnej). Zarząd składa się z co najmniej 50% członków zwyczajnych Stowarzyszenia wskazanych przez poszczególne podmioty będące

partnerami społecznymi i gospodarczymi, a działającymi na obszarze, którego dotyczy lokalna strategia rozwoju (parytet równowagi sektorów), przy czym w składzie Zarządu nie może być mniej niż 40% kobiet i mniej niż 40% mężczyzn (parytet równowagi płci).

W skład Zarządu wchodzi: Prezes, Wiceprezesi, Skarbnik i Sekretarz. Obecna struktura Zarządu przedstawia się następująco:

Imię i nazwisko	nazwa podmiotu, którego przedstawicielem jest dany członek organu decyzyjnego LGD	gmina, którą dany członek organu decyzyjnego LGD reprezentuje	sektor, którego przedstawicielem są poszczególni członkowie organu decyzyjnego LGD (publiczny, społeczny, gospodarczy, w tym rolnicy, kobiety wiejskie, młodzi ludzie oraz ich stowarzyszenia)
Ciesielska Elżbieta	sekretarz Gminy	Andrespol	jst
Woźniak Jan	przewodniczący Rady Gminy/mgr inż.. rolnictwa	Andrespol	jst
Frączkowska Renata	koordynator projektów	Brójce	organizacja pozarządowa
Włodarczyk Agnieszka	specjalista ds.. PZP mgr inż. budownictwa	Rokiciny	jst
Frączak Ewa	Dyrektor Publicznego Gminazjum	Nowosolna	sektor publiczny
Fudała Krzysztof	Prezes LGD/ realizator projektów UE	Nowosolna	sektor prywatny

I.5 Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

WALNE ZEBRANIE	Zakres kompetencji
<ul style="list-style-type: none"> najwyższa władzą Stowarzyszenia; W Walnym Zebraniu uczestniczą członkowie zwyczajni Stowarzyszenia oraz, z głosem doradczym, członkowie wspierający, członkowie honorowi i zaproszeni goście. 	<p>Do kompetencji Walnego Zebrania należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia, 2) ustalanie liczby członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej, 3) wybór i odwołanie członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej, 4) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej, w szczególności dotyczących projektów realizowanych w ramach lokalnej strategii rozwoju, 6) udzielanie absolutorium Zarządowi, 7) uchwalanie zmian Statutu, 8) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji, 9) podejmowanie uchwały w sprawie rozwiązania Stowarzyszenia oraz o przeznaczeniu jego majątku, 10) rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu, wniesionych przez członków Stowarzyszenia, 11) uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zebrania Członków, regulaminów pracy Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej.

ZARZĄD	Zakres kompetencji
<ul style="list-style-type: none"> organ wykonawczy Stowarzyszenia; od 4 do 8 osób powołanych przez Walne Zgromadzenie na okres 4 lat. w sposób zapewniający równą reprezentację przedstawicieli gmin: Andrespol, Brójce, Nowosolna i Rokiciny W skład wchodzi: Prezes, Wiceprezesi, Sekretarz, Skarbnik. <p>W składzie Zarządu co najmniej 50% stanowią osoby wskazane przez partnerów społecznych i gospodarczych, a żadna z płci nie stanowi mniej niż 40% jego składu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> przyjmowanie nowych i usuwanie członków Stowarzyszenia, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu. kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, zwoływanie Walnego Zebrania Członków, ustalanie wysokości składek członkowskich, powoływanie Biura Stowarzyszenia oraz powoływanie i odwoływanie dyrektora Biura Stowarzyszenia, a także zatrudnianie innych pracowników tego Biura, ustalanie wielkości zatrudniania i zasad wynagradzania pracowników Biura Stowarzyszenia, ustalanie regulaminu Biura Stowarzyszenia. powoływanie Zespołów Specjalistycznych w tym powoływanie i odwoływanie Kierowników Zespołów Specjalistycznych, opracowywanie lokalnej strategii rozwoju, oraz innych wymaganych przepisami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dokumentów, przygotowanie wniosku o dofinansowanie realizacji lokalnej strategii rozwoju i przystąpienie do konkursu na jej dofinansowanie, zgodnie z przepisami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, realizacja lokalnej strategii rozwoju zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, opracowywanie wniosków i innych dokumentów w celu pozyskiwania środków na realizację celów z innych programów pomocowych, wykonywanie innych działań wymaganych przepisami, związanych z realizacją lokalnej strategii rozwoju, nadzór nad przestrzeganiem postanowień niniejszego statutu;

Rada	Zakres kompetencji
<ul style="list-style-type: none"> Rada jest wybierana przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia spośród członków tego Stowarzyszenia. <p>W skład Rady wchodzi 12 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie Członków</p> <ol style="list-style-type: none"> Ewelina Karwala, Grażyna Kopiec, Dariusz Kubus, Ewa Gładysz, Mirosław Sójka, Aleksandra Kurzawa, 	<ol style="list-style-type: none"> Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia Rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L277 z 21.10.2005 r. str.1), które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie Lokalnej Strategii Rozwoju. <p>Rada składa się z co najmniej 50% członków zwyczajnych Stowarzyszenia wskazanych przez poszczególne podmioty będące partnerami społecznymi i gospodarczymi, a działającymi na obszarze, którego dotyczy lokalna strategia rozwoju (parytet równowagi sektorów), przy czym w składzie Rady nie może być mniej niż 40% kobiet i mniej niż 40% mężczyzn (parytet równowagi płci).</p> <p>Rada składa się z co najmniej 50% członków zwyczajnych, którzy posiadają doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków unijnych.</p>

7. Małgorzata Kamińska – Bruszevska, 8. Grzegorz Grzesiński, 9. Roman Zarzycki, 10. Małgorzata Dobiech, 11. Krystyna Kruczek, 12. Andrzej Brzeski.	<p>Co najmniej jedna osoba spośród członków Rady powinna posiadać udokumentowaną znajomość przynajmniej jednego języka roboczego UE (angielski, francuski lub niemiecki) w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się.</p> <p>Co najmniej 50% członków Rady powinno zamieszkiwać obszar objęty działalnością lokalnej strategii rozwoju przynajmniej 5 lat przed ich powołaniem.</p>
---	--

Komisja Rewizyjna	Zakres kompetencji
<p>Komisja Rewizyjna składa się z 4 członków wybranych przez Walne Zebranie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przewodniczącego Jackowi Kosielskiemu, 2. Sekretarza Józefie Falkiewicz, 3. Wiceprzewodniczącego Marzenie Łackiej, 4. Wiceprzewodniczącego Dariuszowi Berentowi. <p>Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym Stowarzyszenia.</p>	<p>Do zadań Komisji Rewizyjnej należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kontrola bieżącej pracy Stowarzyszenia, 2) składanie wniosków w przedmiocie absolutorium dla Zarządu na Walnym Zebraniu Członków, 3) występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Członków, 4) dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia zgodnie z przepisami o rachunkowości.

I.6 Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Ciesielska Elżbieta	sekretarz Gminy	certyfikaty i rekomendacje	Andrespol	jst	oświadczenie
Woźniak Jan	przewodniczący Rady Gminy/mgr inż.. rolnictwa	certyfikaty i rekomendacje	Andrespol	jst	oświadczenie
Frączkowska Renata	koordynator projektów	certyfikaty i rekomendacje	Brójce	organizacja pozarządowa	oświadczenie
Włodarczyk Agnieszka	specjalista ds.. PZP mgr inż. budownictwa	certyfikaty i rekomendacje	Rokiciny	jst	oświadczenie
Frączzak Ewa	Dyrektor Publicznego Gminazjum	certyfikaty i rekomendacje	Nowosolna	sektor publiczny	oświadczenie
Fudała Krzysztof	Prezes LGD/ realizator projektów UE	certyfikaty i rekomendacje	Nowosolna	sektor prywatny	oświadczenie

I.7 Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Członkami stowarzyszenia są przedstawiciele aktywnych społecznie grup mieszkańców z terenu trzech gmin: Andrespol, Brójce, Nowosolna, Rokiciny, którzy brali aktywny udział w realizacji

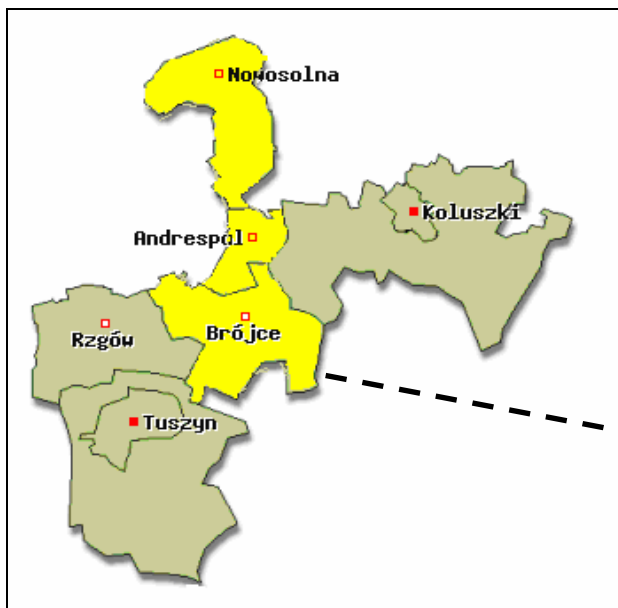
projektu dofinansowanego w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” działanie 2.7 Pilotażowy Program Leader+, Schemat I oraz Schemat II.

II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności (maksymalnie 20 stron):

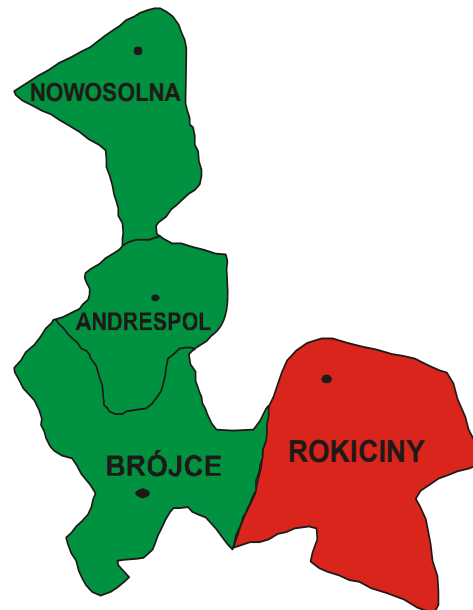
II.1 Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami

Lokalna Grupa Działania STER obejmuje obszar **czterech sąsiadujących ze sobą gmin wiejskich: Andrespol, Brójce, Nowosolna oraz Rokiciny**. Gminy położone są w centralnej Polsce, w województwie łódzkim - wchodząc w skład powiatu Łódzkiego Wschodniego – trzy pierwsze zajmują jego północną i centralną część. Czwarta gmina Rokiciny to obszar północno-zachodni powiatu Tomaszowskiego (łódzkiego). Obszar Partnerstwa obejmuje blisko **237,81 km²**.

II.2 Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe

Mapa 1 Obrazująca granice administracyjne LGD na tle powiatu Łódzkiego Wschodniego
Źródło: www.gminy.pl

Mapa 2 Aktualny rys obszaru LSR po przystąpieniu gminy Rokiciny (Powiat Tomaszowski)
Źródło: opracowanie własne, 2008 r.

a) uwarunkowania przestrzenne

Trzy gminy wchodzące w skład Lokalnej Grupy Działania STER, czyli gmina Nowosolna, gmina Andrespol oraz gmina Brójce, sąsiadują bezpośrednio z terenami Miasta Łódź (są

położone na wschód od miasta). Gmina Nowosolna od północy graniczy z gminą Stryków (powiat zgierski), od wschodu i południowego wschodu z gminą Brzeziny (powiat brzeziński). Gmina Andrespol graniczy od północy z gminą Brzeziny, od wschodu z gminą Koluszki a od południa z gminą Brójce. Warto zauważyć, że mimo bezpośredniego sąsiedztwa „wspólna granica” gmin Nowosolna i Andrespol jest bardzo krótka ma zaledwie kilkaset metrów długości. Gmina Brójce ma bardzo rozbudowaną linię granic i licznych „sąsiadów”: od wschodu graniczy z gminami: Koluszki i nowym członkiem LGD – gminą Rokiciny (położonej w północno-zachodniej części powiatu tomaszowskiego), od południa zaś z gminami: Będków, Czarnocin (trzy ostatnie gminy leżą w powiecie tomaszowskim) i Tuszyn, a od południowego-zachodu graniczy z gminą Rzgów.

Obszar LGD jest spójny pod względem przestrzennym, obejmując swoją powierzchnią **237,81 km²** w jednym obrysie. Gmina Nowosolna zajmuje obszar 53,99 km² i składa się z 24 wsi, skupionych w 15 sołectwach (Kalonka, Kopanka, Grabina, Dobieszków, Borchówka, Boginia, Skoszewy Stare, Byszewy, Głogowiec Moskwa, Natolin, Teolin, Lipiny, Ksawerów, Wiączyń). Siedziba władz gminy zlokalizowana jest poza jej obszarem, na terenie administracyjnym Łodzi (osiedle Nowosolna). Gminę Andrespol o powierzchni zaledwie 23,77 km² tworzy 9 sołectw (Andrespol, Bedoń Przykościelny, Bedoń Wieś, Janówka, Justynów, Kraszew, Nowy Bedoń, Stróża i Wiśniowa Góra). Gmina Brójce o powierzchni 69,55 km² podzielona jest na 14 sołectw (Stefanów, Giemzów, Przypusta, Wola Rakowa, Pałczew, Leśne Odpadki, Wardzyn, Wygoda, Bukowiec, Karpin, Kurowice, Kurowice Kościelne, Kotliny). Obszar gminy Rokiciny wynosi 90,5 km², co stanowi 8,7% ogólnej powierzchni powiatu tomaszowskiego oraz 0,49% powierzchni województwa, składa z 22 sołectw (Albertów, Cisów, Chrusty Nowe, Chrusty Stare, Eminów, Janków, Jankówek, Kolonia Łaznów, Rokiciny-Kolonia, Łaznów, Łaznowska Wola I, Łaznowska Wola II, Maksymilianów, Michałów, Mikołajów, Pogorzałe Ługi, Popielawy, Rokiciny, Wilkucice Duże, Wilkucice Małe, Stefanów).

b) uwarunkowania geograficzne

Pod względem geograficznym obszar partnerstwa położony jest w pasie Nizin Środkowopolskich w mezoregionie Wzniesień Łódzkich, wchodzących w skład makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich. Zasadnicza rzeźba terenów ma charakter polodowcowy. Decydujące dla powstania współczesnej rzeźby terenu było zlodowacenie środkowopolskie, które pokryło obszar płaszczem osadów czwartorzędowych. Na obszarze gmin: Andrespol, Brójce i Rokiciny przeważa rzeźba płasko-równinna, a teren jest stosunkowo mało urozmaicony konfiguracyjnie i wysokościowo. Gmina Rokiciny położona jest na równinie Koluszkowskiej stanowiącej swoisty „półwysep” Wyżyny Łódzkiej. Pod względem morfologicznym stanowi lekko

pofalowaną równinę wyniesioną średnio 180-220 m. n.p.m. Najwyższe wysokości ok. 230 m n.p.m. występują w rejonie Justynowa-Janówki, najniższe w dolinie Miazgi w rejonie Kotlin (ok. 190 m n.p.m.) oraz na wschód od Popielaw (180,5 m. n.p.m.). Osiągane tu wysokości względne na obszarze tych trzech gmin pozwalają na stwierdzenie, że jest to obszar prawie płaski. Wyraźne urozmaicenie rzeźby i podstawowy walor krajobrazowy stanowi dolina rzeki Miazgi płynącej przez obszar gmin Andrespol i Brójce z północnego-zachodu w kierunku południowo-wschodnim. Na terenie gminy Rokiciny zróżnicowanie terenu jest również za sprawą sieć cieków (rzeka Piasecznica, Pańkówka i Łaznowianka).

Teren partnerstwa jak i obszar całego powiatu łódzkiego leży w Łódzko-Wieluńskim regionie klimatycznym. Klimat lokalny i bioklimat obszaru jest stosunkowo korzystny. Nie notuje się tu większych przekroczeń w zakresie zanieczyszczenia powietrza. Obecność zaś na terenie partnerstwa lub w sąsiedztwie dużych kompleksów leśnych (Wiączyń, Kraszew, Gałków-sprawiają, że obszar ten ma stosunkowo korzystne warunki w zakresie bioklimatu. Jedynie wobec przewagi cyrkulacji zachodniej istnieje potencjalne zagrożenie przemieszczania zanieczyszczeń aerosanitarnych oraz hałasu z Łodzi.

c) uwarunkowania przyrodnicze

Flora obszaru partnerstwa jest bogata i zróżnicowana. Można szacować, że występuje tu około 700 gatunków roślin naczyniowych. (na podstawie przeprowadzonych badań w Parku Krajobrazowym wykazano występowanie 735 gatunków roślin naczyniowych tj. łącznie paprotników i roślin kwiatowych). Występuje tu kilkadziesiąt gatunków, które zaliczone zostały do listy zagrożonych w skali regionu. Stwierdzono obecność około 20 gatunków roślin prawnie chronionych. Do gatunków ściśle chronionych należą m.in. paprotka zwyczajna, widłak goździsty, kukułka szerokolistna. Najliczniej chronione gatunki występują na terenie lasów uroczyska Wiączyń, gdzie często spotkać można m.in. przylaszczkę pospolitą i wawrzynka wilczelyko. Na zatorfionych łąkach pod Pałczewem występuje chroniony przedstawiciel rodziny storczykowatych – kruszczyk błotny. Na niewielkim śródleśnym torfowisku w uroczysku Kraszew występuje natomiast owadożerna rosziczka okrągłolistna. Na terenie tego uroczyska odnotowano także stanowisko niezwykle rzadkiej w regionie koniczyny łubinowatej. Rośliny chronione częściowo są reprezentowane m.in. przez barwinka pospolitego, bluszcz pospolity, kalinę koralową, kocanki piaskowe, kopytnik leśny, przytulię wonną i inne.

Duże stosunkowo zagęszczenie ludności, niewielki udział lasów w strukturze powierzchniowej oraz nasilona na części obszaru urbanizacja powodują, że **fauna** jest stosunkowo skromna. Największe bogactwo i zróżnicowanie fauny związane jest z kompleksami leśnymi, zwłaszcza z fragmentami najmniej przekształconymi przez człowieka. Stwierdzono

w tym obszarze występowanie około 20 chronionych gatunków bezkręgowców, w tym dużą liczbę chronionych gatunków trzmieli i gatunków z rodzaju biegacz. Występuje tu przynajmniej 10 gatunków płazów. Pospolita jest tu nadal - rzadka w innych regionach - rzekotka drzewna. Liczbę gatunków ptaków gniazdujących na tym terenie można oszacować na ponad 100. Występuje tu kilka gatunków rzadkich w regionie i kraju, min srokosz, błotniak stawowy, pokląskwa, słonka, trzmiełojad, pójdzka. Przed kilku laty stwierdzono na terenie uroczyska Wiączyń gniazdowanie bociana czarnego. Na uwagę zasługuje występowanie kilkunastu gatunków nietoperzy, w tym jednego z najrzadszych w Polsce – borowiaczka. Mimo silnej presji urbanizacyjnej nadal występuje bocian biały. W dolinie Miazgi - w Bedoniu Wsi - znajduje się notowane od lat i podawane w literaturze stale zajęte gniazdo bociana białego. Godna odnotowania jest obecność w uroczysku Wiączyń dużej populacji daniela – hodowanego tu od kilkudziesięciu laty.

Lasy

Największe powierzchnie leśne znajdują się w środkowej części obszaru LSR (stanowią 25% powierzchni terenu) i związane są przede wszystkim z dwoma dużymi kompleksami Kraszew i Wiączyń. Część północna obszaru pozbawiona jest większych kompleksów leśnych (choć sąsiadują one z dużymi uroczyskami położonymi poza granicami partnerstwa m.in. Las Łągiewnicki, Janinów, Gałków). Obszary leśne gminy Rokiciny znajdują się w dwóch dużych kompleksach. Największy z nich występuje w części północno-zachodniej i zawiera rezerwat przyrody „Łaznów”, drugi co do wielkości, znajduje się w części centralnej gminy i przebiega wzdłuż wschodniej strony linii kolejowej. Pod względem przyrodniczym lasy są zróżnicowane i występuje tu cała gama leśnych zbiorowisk roślinnych. W blisko 1000 hektarowym Lesie Wiączyńskim zachowały się liczne fragmenty drzewostanów naturalnych z udziałem jodły, buka, świerka i jawora. Są to pozostałości niegdyś rozległej Puszczy Łódzkiej. Las Wiączyński jest położony na linii wododziałowej, zachodnia i południowa część odwadniana jest przez Miazgę, należącą do dorzecza Pilicy, wschodnia przez Mrogę należącą do zlewni Bzury. Na terenie uroczyska, w jego północno-wschodnim skraju, znajduje się, utworzony w 1958 r., rezerwat bukowy "Wiączyń", gdzie zachowały się 300 letnie okazy buków. Rezerwat położony w pobliżu wsi Ksawerów i Lipiny, obejmuje powierzchnię 8,74 ha. Najistotniejszy walor rezerwatu stanowi różnowiekowy las bukowo-jodłowo-grabowy z domieszką dębu szypułkowego, świerka i jawora.

Położona w sąsiedztwie Lasu Wiączyńskiego wieś - Wiączyń Dolny - założona została najprawdopodobniej w XVI w. i była początkowo osadą leśną. W XIX w. istniał tu tartak parowy należący do łódzkiego przedsiębiorcy Karola Scheiblera. W lesie, niedaleko Wiączyń Dolnego znajduje się cmentarz z I wojny światowej. Znajduje się tam wiele mogił żołnierzy rosyjskich i niemieckich. Ponadto, w lesie tym, niedaleko wsi Teolin, znajduje się mogiła zbiorowa Polaków

pomordowanych przez hitlerowców w czasie II wojny światowej, uznana jako miejsce pamięci narodowej.

Uroczysko Kraszew (Wiśniowa Góra) w gminie Andrespol stanowi ważny element systemu przyrodniczego okolic Łodzi. Las ten, ze względu na stan zachowania oraz genezę posiada istotne walory przyrodnicze i pełni ważną rolę tradycyjnego miejsca rekreacji dla aglomeracji łódzkiej. Przez las ten przebiega dział wodny I rzędu i w związku z tym towarzyszą tej strefie obszary źródlowe. Najokazalszym, godnym ochrony szczególnej winien być obszar źródłowy z licznymi oczkami wodnymi oraz wartościową zielenią łągową w południowo-wschodniej części lasu. Wypływa tu ciek (bez nazwy) w rejonie wsi Wygoda stanowiący istotny dopływ prawobrzeżny Miazgi. W obszarze leśnym o przewadze siedlisk boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego i olsu (w rejonie źródeł) spotyka się większe skupienia jodły. W centralnej części lasu występują także cenne stanowiska dębu.

Zieleń urządzona

Na terenie partnerstwa znajduje się kilka zespołów urządzonej zieleni o charakterze parkowym. Obiektem tego typu jest park w Giemzowie. Jest to zabytkowy park z dworem o łącznej powierzchni terenu 5,6 ha, pod nr A-205, natomiast obiekt dworu pod nr A-135. Drugim obiektem jest park podworski w Woli Rakowej, który pełni rolę parku wiejskiego i nie jest objęty ochroną. W gminie Nowosolna cennym zespołem jest park podworski w Byszewach, z kolekcją okazałych drzew, w tym dębem szypułkowym o prawie sześciometrowym obwodzie. Parki w Giemzowie i Byszewach wpisane są do Rejestru Zabytków województwa łódzkiego

Gmina Andrespol należy do stosunkowo ubogich w zasoby zieleni urządzonej. Znajdują się tu: dwa niewielkie zespoły zieleni parkowej ogólnie dostępnej w Bedoniu Nowym - park przypałacowy Kochanowskich (obecnie własność Skarbu Państwa) oraz w Andrespolu (nie objęte ochroną jako parki wiejskie). Na terenie gminy Rokiciny znajdują się 2 takie obiekty - park w Łaznowie i Popielawach.

Walory krajobrazowe

Podstawowymi walorami krajobrazowymi południowej części obszaru LGD (gmina Brójce), z uwagi na słabe zróżnicowanie jej rzeźby, są doliny rzeczne, którym malowniczości dodaje towarzysząca im zieleń wysoka. Pod tym względem najatrakcyjniej przedstawia się dolina rzeki Miazgi. Wyniesione na wysokość 10-15 m pagórki kemowe w ok. Pałczewa i Romanowa, częściowo zalesione, podnoszą walory krajobrazowe południowo-zachodniej części gminy Brójce. Najcenniejsze elementy krajobrazu kulturowego w części południowej to: park wiejski w Giemzowie oraz niezwykle malownicze tradycyjne zabudowania wiejskie np. w Woli Rakowej.

Największy i najcenniejszy przyrodniczo na terenie gminy Andrespol kompleks Wiśniowa Góra ma historyczną tradycję atrakcyjnego lasu o funkcji głównie rekreacyjnej. Najbardziej atrakcyjne pod względem krajobrazowym są tereny położone w północnej części gminy Nowosolna, szczególnie na terenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. Z licznych punktów widokowych roztaczają się tu malownicze panoramy na strefę krawędziową Wzniesień Łódzkich. Krajobraz jest bardzo zróżnicowany – szachownice pól przetykane są zadrzewieniami, ponad którymi górują wieże kościołów. Do głównych atrakcji występujących na tym terenie gminy Rokiciny należy zaliczyć pomniki przyrody - 56 drzew, które objęte są ochroną gatunkową oraz rezerwat przyrody „Łaznów”.

Istotnym elementem w krajobrazie, szczególnie północnej części partnerstwa są także liczne głązy narzutowe. Zostały one przywleczone na obszar środkowej Polski przez łądolód skandynawski 180-150 tysięcy lat temu w plejstocenijskiej epoce lodowcowej. Głązy narzutowe spotkać można prawie wszędzie. Upiększają krajobraz w postaci malowniczych głązowisk ułożonych przez rolników wzdłuż miedz oraz poboczy dróg, stanowią budulec często wykorzystywany w budownictwie wiejskim, są wreszcie niezmiernie powszechne jako element architektury ogrodowej.

Ochrona przyrody

Najbardziej znaczącym elementem z zakresu ochrony przyrody na terenie partnerstwa jest Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich (PKWŁ)². Obejmuje swym zasięgiem północny fragment obszaru partnerstwa na terenie gminy Nowosolna. Powierzchnia Parku na terenie partnerstwa wynosi ok. 2.900 ha (co stanowi ok. 20% całego obszaru LAG i 54% powierzchni gminy Nowosolna). Na atrakcyjność krajobrazu duży wpływ ma ukształtowanie terenu charakteryzujące się tutaj znacznymi wysokościami względnymi, dużymi spadkami powierzchni stokowych, obecnością interesujących form dolinnych oraz wielu zjawisk współczesnej erozji. Bogata przeszłość geologiczna tego terenu wpłynęła na ukształtowanie się takich form geomorfologicznych jak: parowy, wąwozy, jary, ostańce denudacyjne. Szczególną atrakcję stanowią występujące powszechnie głązy narzutowe, czasem o kilkumetrowym obwodzie, przywleczone przez łądolód ze Skandynawii. Z licznych punktów widokowych położonych w tzw. paśmie najwyższych kulminacji, m.in. w okolicach Dąbrowy, Janowa, Borchówki czy

² PKWŁ powołany został 31 grudnia 1996 r. rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego i Skierniewickiego Rozporządzenie Wojewody Łódzkiego i Wojewody Skierniewickiego z dnia 31 grudnia 1996, w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich (Dz.Urz.Województwa Łódzkiego z 1996 r. Nr 27, poz. 163 i Dz. Urz. Województwa Skierniewickiego z 1996 r. Nr 33, poz. 238)

Plichtowa, podziwiać można malownicze panoramy na rozciągające się u podstawy wzniesień pola i lasy.

Strefa krawędziowa Wzniesień Łódzkich, to także miejsce skąd biorą swój początek liczne rzeki i strumienie, m.in. i Moszczenica. Cieki te w swych górnych odcinkach wykazują duży stopień naturalności. Meandrując wśród pól i lasów tworzą przepiękne i malownicze doliny, często ze stromymi, niedostępnymi brzegami, bagnami i rozlewiskami. Dodatkową atrakcję w dolinach stanowią liczne stawy, budowane dawniej przy młynach lub wykorzystywane do hodowli ryb.

Na terenie Parku dominują krajobrazy otwarte, ok. 65% stanowią grunty rolne, a blisko 30% zajmują lasy. Zbiorowiska leśne reprezentowane są w Parku przez różne typy grądów, dąbrów, borów, a także rzadko występującą w Polsce Środkowej kwaśną buczynę niżową. W obrębie strefy krawędziowej Wzniesień Łódzkich przebiegają granice geograficznych zasięgów występowania ważnych gatunków drzew lasotwórczych, takich jak: jodła pospolita, klon jawor, buk zwyczajny i świerk pospolity.

Flora Parku jest stosunkowo bogata i zróżnicowana. Stwierdzono tu obecność ok. 735 gatunków roślin naczyniowych, w tym także gatunków chronionych, takich jak: gnieźnik leśny, lilia złotogłów, listera jajowata, pełnik europejski, podkolan biały, rosiczka okrągłolistna, wawrzynek wilczełoko, paprotka zwyczajna, widłak wroniec.

Największe bogactwo i zróżnicowanie fauny PKWŁ związane jest z kompleksami leśnymi, zwłaszcza tymi najmniej przekształconymi przez człowieka. Z kręgowców stwierdzonych w Parku, za najcenniejsze dla Środkowej Polski można uznać: traszkę grzebieniastą i kumaka nizinny spośród płazów oraz muchołówkę małą, jarzębatkę, pójdzkę, trzmiełojada, siniaka i zniczka spośród ptaków. Z gatunków ssaków warte odnotowania jest występowanie 13 gatunków nietoperzy (w tym borowiaczka, który należy do jednego z najrzadziej reprezentowanych gatunków w Polsce), borsuka, kuny domowej, rzęsorka rzeczka.

W granicach PKWŁ znajdują się również licznie zabytki architektury, kultury i historii. Do najstarszych należy powstałe w VI wieku, będące najprawdopodobniej ważnym ośrodkiem władzy lokalnej i wojskowej, grodzisko w Skoszewach. Często odwiedzanym przez turystów, a także miłośników polskiej literatury, jest klasycystyczny dwór w Byszewach, w którym wielokrotnie przebywał pisarz Jarosław Iwaszkiewicz.

Na terenie chronionym dzisiaj w randze parku krajobrazowego miały miejsce ważne wydarzenia historyczne. W okresie Powstania Styczniowego doszło pod Dobrą do nierównego boju oddziału powstańczego z wojskiem carskim. Pamiątką tego wydarzenia jest m.in. głaz ze stalowym krzyżem nawale grodziska w Skoszewach, upamiętniający powstańcą mogiłę. W roku 1914 przez obszar Parku przetoczył się front ciężkich walk Niemców z Rosjanami.

O tamtych krwawych wydarzeniach przypominają liczne cmentarze rozsiane w regionie łódzkim. Szczególnymi formami przyrody w gminie Rokiciny są obszary Chronionego Krajobrazu: „Koluszkowski” - pół - zach. obszar gminy oraz „Piliczański” - zachodni fragment obszaru gminy. Obydwa wymienione obszary wchodzi w skład wielkoprzestrzennego ekologicznego systemu obszarów chronionych ESOCH Polski Środkowej.

W obszarze partnerstwa położony jest rezerwat przyrody – „Wiączyń” o powierzchni 8,29 ha chroni cenny starodrzew bukowo-jodłowy (na granicy zasięgu tych gatunków). Najstarsze buki osiągnęły tu wiek około 300 lat. Drugi to rezerwat przyrody - „Łaznów” o znacznej powierzchni 60,83 ha, gdzie chroni się fragment lasu jodłowego naturalnego pochodzenia.

Na terenie partnerstwa występuje kilkadziesiąt pomników przyrody. W gminie Andrespol występuje 18 okazałych drzew uznanych jako pomniki przyrody. Największym ich skupieniem jest park przypałacowy rodziny Kochanowskich w Nowym Bedoniu. Inne występują w rozproszeniu (4 w Wiśniowej Górze oraz pojedynczo wśród zabudowy Andrespola i Justynowa). W gminie Brójce jest 16 pomników m.in. grupa okazałych lip Kurowicach (największa o obwodzie 513 cm raz grupa lip w parku wiejskim w Giemzowie).

Na obszarze LGD projektuje się utworzenie różnorodnych form ochrony przyrody przewidzianych przepisami ustawy o ochroni przyrody – obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne stanowiska dokumentacyjne i pomniki przyrody. W zawansowanej fazie jest powołanie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Koluszkowsko-Lubochniańskiego”, który obejmie m.in. dolinę rzeki Miazgi oraz fragment łąk na południe od Pałczewa na terenie gminy Brójce. Trwają końcowe prace nad powołaniem OCHK „Dolina Miazgi pod Andrespołem” o pow. ok. 100 ha, chroniącego naturalne fragmenty doliny Miazgi w obrębie gminy Andrespol.

Planowane formy ochrony przyrody	Nowosolna	Andrespol	Brójce
zespołów przyrodniczo-krajobrazowych	„Wylot parowu Kalonka”, „Kulminacja Wzniesień Łódzkich”, „Stawy w dolinie Borchówki”, „Skoszewy Stare – dolina Moszczenicy”, „Byszewy Iwaszkiewiczowskie nad Moszczenicą”;	„Las Jodłowy i torfowisko w Kraszewie”, oraz projektowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Miazgi pod Andrespołem”).	„Dolina Neru-Dobrzyńki”, „Źródła w Wardzynie”;
użytki ekologiczne	„Łęgi w dolinie Borchówki”, „Dolina Źródłana w Skoszewach Nowych”, „Staw młyński w Bogini”		„Łąki i stawy w Woli Romanowskiej”
stanowiska dokumentacyjne	„Pagórek Janów”, „Żwirownia Moskwa”		

Ochrona środowiska

Główne istniejące i przewidywane zagrożenia antropogeniczne i konflikty wiążą się z rozwiniętym tu istniejącym i projektowanym układem komunikacyjnym:

- autostrada A-1 będzie przecinała tereny gminy Nowosolna i Brójce stanowiąc bezpośrednie zagrożenia środowiskowe i akustyczne.
- droga krajowa nr 72 relacji Rawa Mazowiecka-Konin – przecinająca na kierunku wschód zachód gminę Nowosolna
- droga wojewódzka 713 najważniejsze połączenie drogowe Łodzi z Tomaszowem Mazowieckim, przecinająca teren gmin Andrespol Brójce.
- droga wojewódzka 714 łącząca Pabianice z Kurowicami
- linia kolejowa Łódź-Koluszki, w jej 100 metrowej, normatywnej strefie ochrony akustycznej (100 m po obu stronach torów) znajduje się zabudowa mieszkaniowa i letniskowa Andrespola, Bedonia Nowego i Justynowa.

Duże natężenie ruchu powoduje przede wszystkim wzrost zanieczyszczenia powietrza w terenach sąsiadujących. Problemem jest również hałas generowany przez drogę.

Istotny wpływ na jakość środowiska mają także różnorodne instalacje związane z działalnością gospodarczą – zakłady produkcyjne i usługowe, szczególnie związane z naprawą maszyn i urządzeń. Zanieczyszczenia powietrza w szczególności w obszarach zwartej zabudowy są generowane także przez domowe instalacje grzewcze, zwłaszcza oparte o tradycyjną technologię (piece węglowe).

Priorytetowym zadaniem z zakresu ochrony środowiska jest uporządkowanie gospodarki ściekowej w najbliższych latach. Dobre zaopatrzenie obszaru w wodę związane z nieomal pełnym zwodociągowaniem rodzi zwiększoną produkcję ścieków bytowo - gospodarczych. Można wykazać, że dla całego obszaru istnieje zasadnicza dysproporcja pomiędzy zaopatrzeniem w wodę a zorganizowanym systemem zagospodarowania ścieków. Zbiornice systemy kanalizacyjne występują na obszarze LAG tylko w kilku niewielkich fragmentach (rejon Justynowa, Kraszewa, Teolina, Byszew). Zdecydowana większość nieruchomości wyposażona jest w bezodpływowe zbiorniki typu „szambo” z okresowym wywożeniem ścieków przez samochody asenizacyjne do oczyszczalni. Istnieje potrzeba budowy oczyszczalni indywidualnych przydomowych oraz oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej dla zabudowy zwartej. Zagrożenia zasobów wód podziemnych stanowią również częste przypadki „dzikiego” składowania odpadów komunalnych. Na stan czystości gleb mają wpływ procesy chemicznej degradacji poprzez niewłaściwą gospodarkę ściekową, odpadową, emisje zanieczyszczeń do powietrza, a także stosowanie środków ochrony roślin i nawożenie pól nawozami sztucznymi.

Degradacja środowiska przyrodniczego wywołana powyższymi czynnikami doprowadziła do znaczącego zanieczyszczenia rzeki Moszczenicy i Miazgi. Duży wpływ na estetykę krajobrazu mają linie przesyłowe wysokiego napięcia. Teren partnerstwa przecinają liczne linie wysokiego napięcia 110, 220 i 400 kV. W części południowej obszaru (na terenie gminy Brójce) zlokalizowane są dwa składowiska odpadów (obecnie nieczynne). Wymagają one pełnej rekultywacji.

d) Uwarunkowania kulturowe

Na terenie partnerstwa istnieje wiele obiektów kultury materialnej o randze regionalnej. Szczególne nagromadzenie cennych kulturowo tworów znajduje się na terenie gminy Nowosolna. Do najbardziej interesujących elementów dziedzictwa kulturowego należą:

- Grodzisko w Starych Skoszewach – najstarszy odkryty w Polsce środkowej wczesnośredniowieczny ośrodek administracji terenowej i wojskowej, wybudowany pod koniec VI wieku. Obiekt jest przedmiotem badań wykopaliskowych przeprowadzanych przez Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi. Gród, którego wały i majdan są bardzo dobrze wyodrębnione i widoczne w terenie, funkcjonował, jak się ocenia, od VI do XVII wieku i był ważnym ośrodkiem administracyjnym w regionie, któremu podlegała niegdyś także Łódź.
- Neogotycki kościół – Sanktuarium pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętej Barbary w Skoszewach (wybudowany w latach 1934-1936, konsekrowany w 1936r.) oraz kopia późnośredniowiecznego obrazu cudownego, łaskami słynącego obrazu, Matki Boskiej Skoszewskiej z Dzieciątkiem – namalowana w Rzymie i poświęcona w Watykanie w 1934r. a także obraz Św. Franciszka z sygnaturą A.B. 1832 i rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego z przełomu XVII i XVIII wieku. Obecne mury kościoła (z początku lat trzydziestych ubiegłego wieku) zostały postawione w miejscu drewnianego kościoła parafialnego (z XVII wieku), zniszczonego w czasie działań zbrojnych I wojny światowej.
- Dwa zabytkowe cmentarze (niewidoczne na powierzchni) usytuowane pod i obok kościoła w Skoszewach. Pierwszy z nich posiada pogańskie urny z V w. przed Chrystusem, drugi z XVI-XVIII w. zawarty jest w obrębie murów otaczających kościół. W odległości 100m na północ od kościoła znajduje się trzeci współczesny cmentarz grzebalny, na którym odnaleźć można m.in. groby powstańców styczniowych.
- Dwór rodziny Plichtów w Byszewach, zbudowany pod koniec XVIII w., klasycystyczny, murowany o konstrukcji na planie wydłużonego prostokąta z gankiem wspartym na czterech kolumnach, dach kryty gontem na deskowaniu. Z Byszewami i dworem związana jest postać Jarosława Iwaszkiewicza, który bywał tu wielokrotnie i był urzeczony pięknem okolicy, czemu dał wyraz w wielu swych książkach i wspomnieniach. Integralną część dworu stanowi park dworski

z 200-letnimi dębami, bukami, lipami i modrzewiami, pomnikowy dąb szypułkowy o 6-cio metrowym obwodzie.

- Kilka cmentarzy ewangelickich, we wsiach Głąbie, Grabina, Boginia, Teolin, Bukowiec) niemiecki we wschodniej części wsi Głąbie. Najlepiej zachowany jest cmentarz ewangelicki z przełomu XIX i XX wieku we wsi Głogowiec. Założony na planie prostokąta. Obecnie jest to niewielki zabytkowy cmentarzyk, z mogiłami porośniętymi trawą i wokół widniejącymi śladami ogrodzenia z kamieni polnych, położony na lekkim wzniesieniu wśród pól, z drogi widoczny jako niewielki zagajnik.
- Cmentarz wojenny z okresu I Wojny Światowej (założony w latach 1914-1918), położony na południowym skraju lasu wiączyńskiego, na planie prostokąta o powierzchni 1,03 ha. Miejsce spoczynku żołnierzy armii niemieckiej i rosyjskiej walczących i poległych w tzw. „bitwie o Brzeziny”.
- Miejsce straceń z okresu II Wojny Światowej w Lesie Wiączyńskim: piwnica gazowa tzw. „Cela śmierci” oraz zbiorowa mogiła.

Na terenie gminy Andrespol do najważniejszych dóbr kultury należą:

- zespół dworski przy ul. Sienkiewicza w Nowym Bedoniu :
- kościół parafialny p.w. M. B. Królowej Polski w Bedoniu Przykościelnym, murowany, wzniesiony w latach 1921 - 1937 wg projektu Kaban - Korskiego.
- 15 budynków mieszkalnych drewnianych z przełomu XIX i XX w. lub z pierwszego ćwierćwiecza XX wieku, położonych w Andrespolu (3 szt.), Kraszewie (9 szt.), Wiśniowej Górze (3 szt.).
- cztery stanowiska archeologiczne:

Jak się powszechnie ocenia istnienie tych interesujących obiektów nie jest wystarczająco rozpropagowane, a infrastruktura służąca ich obsłudze oraz obsłudze turystów i zwiedzających praktycznie nie istnieje.

Na terenie gminy Brójce znajduje się kilkanaście wartościowych obiektów kulturowych. Znanym zabytkiem w tej okolicy jest neogotycki kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego w Kurowicach. Zbudowany on został w latach 1902-1913 na miejscu dwóch drewnianych. Podczas drugiej wojny światowej została zburzona część jednej wieży kościelnej. W głównym, dębowym ołtarzu znajduje się obraz Serca Pana Jezusa. Na uwagę zasługuje tu również późnorennesansowy ołtarz z pierwszej połowy osiemnastego wieku z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem oraz dwoma innymi obrazami: Matki Boskiej i św. Franciszka.

Ponadto kościół posiada wiele zabytkowych mebli i przedmiotów, min. dwa konfesjonały, kilka ławek oraz cztery lichtarze i krzyż procesyjny. Dwa z trzech cielnych dzwonów: „Stanisław”

i „Andrzej” zostały odlane z dzwonów pochodzących z 1641 roku, a uszkodzonych w 1914 roku. Naprzeciwko kościoła po drugiej stronie ulicy znajduje się parafialny cmentarz rzymskokatolicki założony w drugiej połowie dziewiętnastego wieku. Najstarsze groby pochodzą z 1876 roku. Na cmentarzu znajduje się mogiła Polaków rozstrzelanych w 1941 roku w Wiskitnie. Jest tam również grób nieznanego żołnierza poległego 8 września 1939 roku.

Znaczącymi zabytkami są również organistówka w Kurowicach, a także dworek w Giemzowie pochodzące z dziewiętnastego wieku. Dwór ten został w niedawnej przeszłości gruntownie odnowiony. Na terenie gminy jest wiele starych, domów; większość z nich jest nadal zamieszkała. Jednym z najstarszych jest dom z przełomu dziewiętnastego i dwudziestego wieku w Woli Rakowej. Cennym zabytkiem jest też ponad stuletni drewniany młyn wodny w Kotlinach nad zalewem na Miazdze.

Na terenie gminy Rokiciny znajduje się wiele obiektów podlegających ochronie konserwatorskiej. Stanowią one niewątpliwą atrakcję turystyczną. Do rejestru zabytków wpisano takie obiekty jak: Kościół drewniany w Łaznowie MB Różańcowej z 1755-1756 r. oraz jego drewniana dzwonnica z przełomu XVIII/XIX w., w Rokicinach zajazd poczty konnej z 1848 r. - obecnie znajduje się tu Gminny Ośrodek Kultury, park przykościelny z XVIII w. w Łaznowie oraz park dworski z XIX w. w Popielawach.

Istotnym elementem kulturowym związanym z tradycyjną obrzędowością są także kapliczki przydrożne, których kilkadziesiąt zlokalizowanych jest na całym obszarze partnerstwa.

Kultura ludowa i tradycje regionalne

Położenie obszaru na terenach przenikania tradycyjnych kultur regionalnych – łowickiej, opoczyńskiej i sieradzkiej, sprawiło, że nie wykształcił się tu autonomiczny, odrębny od innych wzorzec kulturowy. Istotny wpływ na kształtowanie się tradycji kulturowych miały też zapewne przekształcenia społeczne w dwu poprzednich stuleciach. Tereny partnerstwa to obszar intensywnego osadnictwa przybyszów z Europy zachodniej (głównie Niemców) w początkach XIX stulecia. W drugiej połowie XIX wieku nastąpił silny odpływ mieszkańców z terenów wiejskich do rozwijającej się przemysłowej Łodzi. Istotne zmiany nastąpiły też po drugiej wojnie światowej, kiedy to miejsce po osadnikach niemieckich (którzy w większości opuścili tereny Polski) zajęli przesiedleńcy z kresów wschodnich. W ostatnim okresie dokonuje się kolejna przemiana społeczna związana z falą nowego osadnictwa dotychczasowych mieszkańców Łodzi budujących tu swoje domy, ale zawodowo związanych nadal z miastem.

Tradycje kulturowe wyrażają się m.in. w sposobie zagospodarowania obejść wiejskich. Istotnym ich elementem, o dużej atrakcyjności estetycznej i znaczących walorach przyrodniczych są tradycyjne sady przydomowe.

W życiu mieszkańców ważną rolę odgrywają głazy narzutowe. Stanowią one tradycyjny materiał budowlany do konstrukcji ścian budynków gospodarczych i ogrodzeń. Jako stały element w krajobrazie, towarzyszą rolnikom ich codziennym życiu, głazy stały się źródłem miejscowych podań i legend. Jedną z nich tłumaczy mnogość gładów różnej wielkości na tym terenie niezwykłą zdolnością ziemi do "rodzenia kamieni". W rzeczywistości to proces wymarzania gładów z gruntu odpowiedzialny jest za coroczne pojawianie się nowych gładów, niewielkich rozmiarów na powierzchni ziemi. Rzeczywiście może to nasuwać pewne skojarzenia dotyczące narodzin. Na całym obszarze partnerstwa działa kilkanaście kół gospodyń wiejskich, prowadzących aktywną działalność, która - między innymi - sprzyja zachowaniu miejscowych tradycji i zwyczajów. Nie całkiem zanikła również tradycja własnoręcznego ozdabiania domów zrobionymi kwiatami i pająkami.

Na tym terenie wciąż działa kilku zajmujących się zdobnictwem czy tradycyjnym kowalstwem.

e) Uwarunkowania historyczne

Ziemie tworzące obecnie obszar partnerstwa były w niedalekiej przeszłości pokryte lasami, poprzecinane siecią strumyków i rzek. Wśród tych lasów zwanych Puszcza Łódzką istniały od późnego średniowiecza niewielkie osady.

Do zasadniczej zmiany krajobrazu w kierunku rolniczo-leśnego doprowadziła w XIV i XV wieku nowa fala osadnicza związana z tzw. kolonizacją na prawie niemieckim. W czasie II wojny światowej przez tereny gminy przechodziła granica III Rzeszy. Ważnym historycznym wydarzeniem które rozegrało się na podłódzkich terenach była tzw. „bitwa Brzeziny”, która rozegrała się w listopadzie i grudniu 1914 roku. W wyniku dwumiesięcznej batalii, w czasie której Brzeziny kilkakrotnie przechodziły „z rąk do rąk”, zniszczonych zostało wiele wsi. Wówczas to spłonął, ostrzelany przez rosyjską artylerię, modrzewiowy kościół w Skoszewach Starych. W bitwie straciło życie tysiące żołnierzy obu armii. Pamiątką tych tragicznych wydarzeń są cmentarze wojenne rozsiane po okolicy. Duży cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich i niemieckich znajduje się np. na południowym skraju Uroczyska Wiączyń. Dwa okazałe pomniki na tym cmentarzu zostały ufundowane w okresie międzywojennym przez jednego z łódzkich przemysłowców.

II.3 Ocena społeczno - gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej

Obszar LGD obejmujący cztery gminy: Andrespol, Brójce, Nowosolną i Rokiciny wpisuje się w ogólne tendencje demograficzne i prognozy dla Polski, chociaż nie pozbawiony jest własnej specyfiki. Charakterystyka aktualnego stanu zasobów demograficznych obszarów

wiejskich a także dalsze ich prognozy wskazują, że potencjał ten będzie zyskiwał na znaczeniu w procesie rozwoju ludności Polski w perspektywie do 2030 roku i nabierał znaczenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Wzrost liczby ludności na wsi łączy się z dynamicznym wzrostem liczby gospodarstw domowych, wzrostem udziału obszarów wiejskich w rozmieszczeniu zasobów pracy oraz zwiększaniem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Ludność zamieszkująca obszar objęty LSR jest ludnością wiejską i liczy (według danych GUS na 31.XII.2006r) **26657 osób**. Gęstość zaludnienia tego obszaru wynosi **112,09 osób na km²**. Saldo migracji na obszarze partnerstwa – który ma charakter wiejskiego, już teraz jest dodatnie, chociaż średnio dla województwa wskaźnik ten jest ujemny. Z kolei przyrost naturalny zmniejsza się – jest ujemny, co jest cechą raczej terenów bardziej zurbanizowanych. Obecne są zatem na obszarze partnerstwa już teraz trendy, które przewidywane są w prognozach dla obszarów wiejskich po 2010 czy 2020 roku. Od kilku lat ujemny przyrost naturalny a jednocześnie zwiększająca się liczba mieszkańców obszaru jest tego świadectwem.

Strukturę demograficzną mieszkańców obszaru, z podziałem na gminy oraz płeć (według danych GUS na koniec 2004 r.) obrazuje poniższa tabela 1.

Tabela 1. Ludność obszaru LGD wg miejsca zameldowania, z podziałem na gminy i wg płci

Ludność	Jednostka miary	Obszar LGD	Andrespol	Brójce	Nowosolna	Rokiciny
wg miejsca zameldowania:						
ogółem	Osoba	26657	11570	5456	3808	5823
mężczyźni	Osoba	13041	5535	2678	1849	2979
kobiety	Osoba	13616	6035	2778	1959	2844

Źródło: dane GUS dla jednostki podziału terytorialnego, stan na dzień 31.XII.2006 r.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku jest zbliżona do struktury w skali województwa i powiatu. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 21,2% ogółu mieszkańców obszaru LGD (w powiecie 20,3%), w wieku produkcyjnym 63,7% (w powiecie 64%), w wieku poprodukcyjnym 15,1% (w powiecie 15,6%). Istnieją pewne różnice pomiędzy tymi strukturami w poszczególnych gminach. Najmniejszy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym jest w Andrespolu (19,9%) – w Nowosolnej 22,4%, Brójcach 23,3%; nieco podobne wielkości przyjmują kategorie wieku poprodukcyjnego: Andrespol 14,3%, Nowosolna 15,4%, Brójce 15,2%. Najwięcej osób w wieku produkcyjnym jest w Andrespolu – 65,8%. W Nowosolnej jest 62,2% i w Brójcach 61,5%³

³ Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (na dzień 31.XII.2004) dane GUS dla jednostek podziału administracyjnego – www.stat.gov.pl

Tabela 2. Przyrost naturalny - strumień urodzeń i zgonów ; migracje na pobyt stały gminne

Ludność	Jednostka miary	Ogółem	Andrespol	Brójce	Nowosolna	Rokiciny
Urodzenia żywe ogółem	Osoba	243	113	50	32	48
Zgony ogółem	Osoba	281	125	56	33	67
Przyrost naturalny ogółem	Osoba	-38	-12	-6	-1	-19
Zameldowania	Osoba	711	362	99	181	69
Wymeldowania	Osoba	297	120	65	35	77
Saldo migracji w ruchu wewnętrznym	Osoba	414	242	34	146	-8

Źródło: dane GUS dla jednostki podziału terytorialnego, stan na dzień 31.XII.2004 r.

Pomimo ujemnego przyrostu naturalnego notuje się od kilkunastu lat stały wzrost liczby mieszkańców obszaru. Obserwuje się dodatnie saldo migracji, podczas gdy w województwie zaznacza się ujemne saldo migracji. Stały wzrost liczby mieszkańców jest spowodowany napływem ludności z miasta na wieś. Saldo migracji gminnych (w ruchu wewnętrznym) na pobyt stały wynosi na obszarze partnerstwa 414 osób, tj. ponad 59% migracji dokonanych w skali powiatu (712 osób). Specyfika tego wiejskiego obszaru partnerstwa łączy się z jego położeniem w bliskim sąsiedztwie aglomeracji łódzkiej. W ostatnich latach nastąpił znaczny wzrost ludności o ok. 25%. Wiąże się to zarówno z powrotem na wieś osób, które wskutek zmian transformacyjnych znalazły się poza miejskim rynkiem pracy. Zdecydowanie większe znaczenie dla powiększenia się liczby mieszkańców tego obszaru miał napływ ludności z terenu metropolii łódzkiej wraz ze wzrostem w latach 90. ubiegłego stulecia ruchu budowlanego. Jak wynika ze spisu mniej niż połowa ludności mieszka na tym obszarze od urodzenia (w gminie Andrespol 48%, Nowosolna 46%, Brójce 49%). Wśród ludności napływowej ponad 50% zamieszkała tu w latach 1989-2005. Większość spośród mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym, aktywnych zawodowo (ok. 70%) pracuje w Łodzi. Obserwuje się zatem na obszarze działania LGD dwa kryteria różnicujące jego mieszkańców, które mogą ograniczać procesy integracji społecznej: okres zamieszkania na tym terenie (ludność rdzenna i napływowa), oraz przynależność do jednej z trzech gmin. Aby wytworzyło się poczucie tożsamości lokalnej potrzebna jest identyfikacja z szerszym obszarem wszystkich jego mieszkańców.

Na przestrzeni lat poziom bezrobocie na obszarze partnerstwa nieznacznie spada. Jest on większy wśród mężczyzn niż kobiet. Takie zmiany mogą wiązać się z powstawaniem małych, rodzinnych firm, samozatrudniających członków rodzin. Źródłem dochodu mieszkańców jest również praca w pobliskim mieście Łodzi, które oferuje mieszkańcom okolicznych wsi coraz więcej miejsc pracy w rozwijającym się sektorze usług.

Tabela 3: Liczba bezrobotnych na obszarze partnerstwa

Liczba bezrobotnych	Jednostka miary	Obszar partnerstwa	Andrespol	Nowosolna	Brójce	Rokiciny
Ogółem	osoba	1947	918	245	359	425
Mężczyźni	osoba	1018	511	135	186	186

Kobiety	osoba	929	407	110	173	239
---------	-------	------------	-----	-----	-----	-----

Źródło: Dane na podstawie statystyk PUP na dzień 30 IX 2004

Tabela 4: Bezrobocie na obszarze gmin wchodzących w skład partnerstwa w 2006r.

Wyszczególnienie	ogółem	% udział do ogółu	w tym kobiety	z prawem do zasiłku (z ogółem)	bez prawa do zasiłku (z ogółem)
Gmina Andrespol	866	16,5	389	121	745
Gmina Brójce	311	6,0	133	51	260
Gmina Nowosolna	241	4,6	108	33	208
Gmina Rokiciny	369		157		

Źródło: Dane opracowane przez PUP, z dnia 31.03.2006r.

Tabela 5: Bezrobotni na obszarze partnerstwa wg struktury wieku- stan na 2006r. (źródło PUP)

Wiek	Andrespol	Brójce	Nowosolna	Rokiciny
- 15 - 17 lat	0	0	0	0
w tym kobiety	0	0	0	0
- 18 - 24 lata	116	77	52	119
w tym kobiety	53	36	22	
- 25 - 34 lata	220	94	50	100
w tym kobiety	115	44	27	
- 35 - 44 lata	202	57	67	80
w tym kobiety	107	27	33	
- 45 - 54 lata	241	60	57	83
w tym kobiety	103	24	24	
- 55 - 59 lat	67	15	12	19
w tym kobiety	11	2	2	
- 60 - 64 lata	20	8	3	
w tym kobiety	-	-	-	
Razem	866	311	241	401
w tym kobiety	389	133	108	

Rolnictwo

W centralnej i południowej części obszaru LGD dominują gleby płowe (pseudobielicowe) i brunatne wylugowane wytworzone z piasków słabogliniastych i gliniastych. Dominują tu kompleksy żytne dobre (kl. 5). W obrębie gmin nie spotyka się gleb klasy I i II. Najwartościowsze w skali gmin są kompleksy gleb zaliczanych do IIIb i IVa klasy bonitacyjnej, występują przede wszystkim w rejonie Kurowic, Brójec, Wardzyna, sołectw: Łaznów, Popielawy, Łaznówek. Część północna obszaru, na terenie gminy Nowosolna, charakteryzuje się słabą jakością gleb (przeważają gleby V i VI klasy). Są to głównie gleby bielicowe i brunatne, wytworzone na bazie piasków i żwirów, z niedoborem składników pokarmowych. Fragmentami w samej dolinie Miazgi, w gminie Andrespol i Brójce oraz w dolinach Moszczenicy i Borchówki w gminie Nowosolna występują żyzne gleby hydrogeniczne (aluwialne) mułowo-torfowe i murszowo-torfowe, murszowo-mineralne. Udział gleb organicznych w ogólnej powierzchni jest jednak stosunkowo niewielki np. w gminie Brójce wynosi zaledwie ok. 2,5%.

Struktura użytkowania ziemi jest typowa dla obszarów silnie przekształconych przez człowieka, podlegających presji urbanizacyjnej związanej z bliskością dużego ośrodka miejskiego. Na terenie całego partnerstwa dominują użytki rolne, udział lasów wynosi około 17%,

natomiast ponad 10% stanowią tereny zabudowane i zainwestowane. Struktura użytkowania gruntów jest jednak w obrębie obszaru bardzo silnie zróżnicowana i istotnie odmienna w każdej z gmin wchodzących w jego skład. W południowej części obszaru (gmina Brójce) udział użytków rolnych wynosi aż 86%, podczas gdy udział lasów to tylko 6,4%. Również gmina Rokiciny ma charakter typowo rolniczy. Ponad 80% jej powierzchni zajmują grunty rolne, natomiast lasy i grunty leśne zajmują tylko 14,5% ogólnej powierzchni gminy. Nieco mniejszy jest udział użytków rolnych w północnej części obszaru. Na terenach gminy Nowosolna użytki rolne stanowią ok. 69%, lasy zaś około 24%. Najbardziej odmienna pod względem struktury użytkowania gruntów jest część środkowa obszaru partnerstwa (tereny gminy Andrespol). Tu udział użytków rolnych jest bardzo niski – zaledwie 39%, natomiast aż 33% gruntów stanowią tereny zurbanizowane (lasy stanowią 29%).

Na obszarze partnerstwa dominują małe, rodzinne firmy prowadzące działalność usługowo-produkcyjną z zakresy transportu, mechaniki pojazdowej, dziewiarstwa, krawiectwa, usług remontowo- budowlanych.

Tabela 7: PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH, stan na 2004r.

	Andrespol	Nowosolna	Brójce	Rokiciny
Ogółem	1174	308	432	399
Sektor prywatny				
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1028	244	361	345
Spółki handlowe	24	13	16	5
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	7	2	2	-
spółdzielnie	3	0	1	2
Fundacje	1	2	0	-
stowarzyszenia i organizacje społeczne	16	11	13	11

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej można stwierdzić, iż gminy wchodzące w skład partnerstwa różnią się między sobą.

Na terenie Nowosolnej nie funkcjonuje żaden zakład opieki zdrowotnej. Mieszkańcy są zmuszeni do korzystania z placówek służby zdrowia usytuowanych na terenie miasta Łodzi. Działa jednak Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje działania na rzecz ochrony mieszkańców gminy przed uzależnieniem alkoholowym oraz zażywaniem narkotyków. Szczególny nacisk w jej działalności został położony na profilaktykę wśród dzieci i młodzieży. Wiąże się to z faktem bliskości dużego miasta, które oprócz efektów pozytywnych niesie również negatywne. Nasiloną migracją ludności miejskiej sprzyja procesom dezorganizacji więzi społecznej, co można traktować jako jedną z przyczyn nasilenia się wielu patologii. Jak wykazały badania przeprowadzone w ramach realizacji schematu I PPL+ mieszkańcy gminy Nowosolna wykazywali mniejsze zainteresowanie

partycypacją w rozwoju swoich miejscowości niż mieszkańcy Gminy Andrespol. Można to wiązać z faktem, iż występuje tam nasilona tendencja migracyjna, skutkująca dezorganizacją społeczności lokalnej. Osłabienie więzi społecznej, będącej również czynnikiem nieformalnej kontroli społecznej sprzyja powstawaniu patologii, które dawniej nie były obecne na obszarach wiejskich jak narkomania.

W 2004r. powstała również grupa wsparcia dla kobiet z rodzin zagrożonych chorobą alkoholową. Również w gminie Andrespol działa Ośrodek Pomocy Społecznej, ale także Ośrodek Zdrowia, Stacja Pogotowia Ratunkowego, Dom Pomocy Społecznej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy. Powstaje jednocześnie coraz więcej aptek, w związku z czym stan opieki zdrowotnej można uznać za zadowalający. W gorszej sytuacji znajduje się Gmina Brójce, która podobnie jak Nowosolna nie posiada własnej placówki służby zdrowia. Taki stan rzeczy można powiązać z bliską odległością miasta Łodzi oraz placówkami służby zdrowia, które są położone na jego terenie.

Edukacja i wychowanie

Gminy różnią się między sobą również pod względem ilości i wyposażenia szkół, tak ważnych ze względu na kształtowanie kapitału ludzkiego i społecznego. Na terenie Nowosolnej działają 3 Szkoły Podstawowe, jednak ich mankamentem jest niedostateczne wyposażenie sal gimnastycznych. Ma to swoje odzwierciedlenia chociażby w warunkach w jakich muszą działać Uczniowskich Klubów Sportowe. Na terenie Nowosolnej działa ich aż 6. Wsparcia finansowego na ich działalność udziela Urząd Gminy Nowosolna oraz sponsorzy. Sytuacja wygląda lepiej na terenie Gminy Andrespol, gdzie funkcjonują 3 Szkoły Podstawowe oraz 1 Gimnazjum finansowane z budżetu gminy. Z dochodów własnych gmina zapewnia utrzymanie 4 przedszkoli, dowóz dzieci do Gimnazjum oraz do Szkoły Specjalnej w Łodzi. Szkoła w Wiśniowej Górze uchodzi za jedną z najlepszych szkół podstawowych w województwie. Jest również bardzo dobrze wyposażona. W 2004 rozpoczęto budowę sali gimnastycznej w Justynowie. Wszystkie szkoły posiadają dobrze wyposażone biblioteki. Szkoły posiadają odpowiednio wyposażone biblioteki. Na terenie Brójec funkcjonuje 1 Gimnazjum oraz 4 szkoły podstawowe, przy czym 2 ze szkół posiadają zaledwie 4 sale lekcyjne. Gmina Rokiciny posiada w swych zasobach 3 szkoły podstawowe i 1 gimnazjum, z czego wszystkie budynki placówek oświatowych wymagają remontów.

Kultura, sport i rekreacja

Na obszarze partnerstwa organizowane są liczne imprezy kulturalne, ukierunkowane na zachowanie tożsamości wiejskiej oraz integrację mieszkańców. Oprócz festynów, majówek, odbywają się również konkursy dla dzieci, występy zespołów folklorystycznych. Na terenie

Nowosolnej działają 2 zespoły śpiewacze - Wiączynianka i Byszewianie oraz dziecięcy zespół ludowy ze świetlicy środowiskowej „Kotwica”. Na terenie Andrespola działa Zespół Ludowy Krakus, obchodzący w czerwcu 2006r. 50-lecie. Życie kulturalne gminy Rokiciny skupia się wokół Gminnego Ośrodka Kultury w Rokicinach, którego celem nadrzędnym jest upowszechnianie kultury na jej terenie. W Ośrodku działa Folklorystyczny Zespół Pieśni i Tańca „Rokicinka”. Zespół istnieje z przerwami od ponad 20 lat. Trzydziestoosobowa grupa młodzieży kontynuuje i podtrzymuje tradycje swoich rodziców. Swoją siedzibę w Gminnym Ośrodku Kultury mają ponadto: Klub Emerytów i Rencistów - liczy 36 osób oraz Gminne Koło Pszczelarzy. W każdym sołectwie (najaktywniej we wsi Michałów, Łaznów, Rokiciny wieś, Popielawy i Chrusty) działają Koła Gospodyń Wiejskich. Jednym z ważniejszych wydarzeń kulturalnych roku są organizowane w kwietniu Gminne Konfrontacje Artystyczne. Jest to konkurs adresowany do uczniów z terenu gminy Rokiciny. Podczas konfrontacji uczestnicy mogą wykazać się umiejętnościami: wokalnymi, teatralnymi, plastycznymi.

W ramach realizacji schematu I PPL+ na terenie partnerskich gmin odbyły się również imprezy integracyjne dla mieszkańców o charakterze sportowym , a także konkurs dla dzieci pt. Jak wyobrażam sobie życie w mojej miejscowości za 10 lat. Organizacji imprez plenerowych sprzyjają walory środowiskowe. Na terenie partnerstwa istnieją duże połacie lasów, zbiorniki wodne. Na obszarze gminy Nowosolna mieści się Krajobrazowy Park Wzniesień Łódzkich. W związku z czym partnerstwo stawia na rozwój turystyki podmiejskiej i weekendowej. Należy jednak podkreślić, iż mimo dogodnych warunków naturalnych na jego obszarze nie ma dostatecznie rozwiniętej infrastruktury turystycznej. Brakuje m.in. oznakowanych ścieżek rowerowych czy bazy noclegowej. Turyści mogą podziwiać pomniki przyrody czy obiekty dziedzictwa kulturowego usytuowane głównie na terenie Gminy Andrespol i Nowosolna takie jak.:

- zespół dworski w Nowym Bedoniu
- 15 budynków mieszkalnych drewnianych z przełomu XIX i XX w.
- 4 stanowiska archeologiczne
- wczesnośredniowieczne grodzisko w Starych Skoszewach
- liczne obiekty będące świadectwem historii narodu żydowskiego, rosyjskiego oraz niemieckiego

Problemem jest jednak niewystarczająca baza noclegowa, która istnieje praktycznie tylko na terenie Andrespola w postaci Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji , ośrodka kolonijnego w Justynowie oraz Zajazdu Handes.

Stan bezpieczeństwa publicznego

Stan bezpieczeństwa na terenie partnerstwa kształtuje się na średnim poziomie, biorąc pod uwagę ilość wykroczeń w ruchu drogowym, stan sanitarno-porządkowy, a przede wszystkim opinie samych mieszkańców. Mieszkańcy gmin Nowosolna i Andrespol, mieli okazję wypowiedzieć się na temat bezpieczeństwa wypełniając ankietę, której celem było zdiagnozowanie poziomu kapitału społecznego, określenie wizji rozwoju partnerstwa za jaką opowiadają się jego mieszkańcy. Za wskaźnik poziomu bezpieczeństwa w badaniu uznano zaufanie jakim mieszkańcy darzą siebie nawzajem oraz innych ludzi. Okazało się, że aż 50% mieszkańców przebadanych gmin (Gmina Brójce przystąpiła do partnerstwa znacznie później i jej mieszkańcy nie zostali objęci badaniem) nie ufa innym ludziom. Aż 73% mieszkańców Gminy Andrespol uznało, iż w relacjach z innymi ludźmi należy być ostrożnym. Podobnego zdania było 58% mieszkańców Gminy Nowosolna.

Na podstawie statystyk policyjnych można stwierdzić, że największe zagrożenia dla poczucia bezpieczeństwa na obszarze partnerstwa wynikają ze: zwiększenia się liczby wypadków drogowych, kradzieży rowerów, włamań do domków letniskowych, dewastacji urządzeń publicznych i znaków drogowych, braku schroniska dla zwierząt, istnienia dzikich wysypisk śmieci, braku kanalizacji i wylewania nieczystości płynnych w lasach i niezagospodarowanych działkach, wypalaniu traw. Mieszkańcy uznali, iż jednym z priorytetowych tematów oprócz rozwoju turystyki powinno być działanie na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego.

Organizacje pozarządowe działające na obszarze objętym LSR

Organizacje pozarządowe działające na obszarze partnerstwa można podzielić na te „starego typu” do których można zaliczyć **Koła Gospodyń Wiejskich** funkcjonujące na terenie praktycznie wszystkich sołectw, **Ochotnicze Straże Pożarne** oraz na „nowego typu”, czyli stowarzyszenia i fundacje. Oczywiście organizacje można również podzielić na te bardziej i mniej aktywne. Organizacjach, które wyraziły zainteresowanie działalnością w ramach LGD i służyły pomocą w czasie realizacji Schematu I PPL+ to m.in. : **Stowarzyszenia ONJATY**, (wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, z wykorzystaniem różnorodnych dziedzin sztuki i starego rzemiosła, w oparciu o edukację i terapię w naturze, a także propagowanie idei zrównoważonego rozwoju oraz wyrównywanie szans dzieci i młodzieży wiejskiej), **Fundacja na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „Jaskółka”** z gminy Brójce (celem działania jest zwiększenie wiedzy wśród młodzieży z gminy Brójce i gminy Bartnicza w kontekście pracy w trzecim sektorze, możliwości zdobywania środków na realizację własnych pomysłów, zdobywania doświadczenia zawodowego poprzez wolontariat,

aktywizowanie społeczności lokalnej). Przy realizacji schematu I oraz tworzeniu ZSROW pomocą służyło również **Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Justynowa i Janówki**, którego cele działalności są bardzo szerokie i obejmują m.in. wsparcie edukacji dzieci i młodzieży na obszarach wiejskich, ochronę i popularyzowanie dziedzictwa kulturowego. Stowarzyszenie organizuje konkursy recytatorskie dla dzieci i młodzieży, a także odczyty poezji dla dorosłych. Głośnym echem w społeczności lokalnej odbiła się wystawa fotograficzna pokazująca najpiękniejsze miejsca gminy. Obecnie Stowarzyszenie stara się o dofinansowanie remontu starej szopy, w której planowane jest utworzenie muzeum rolnictwa i gospodarki wiejskiej, będące szansą na propagowanie dziedzictwa kulturowego i wartości budujących lokalną tożsamość.

Aktywną organizacją pozarządową z terenu gminy Andrespol jest również **Stowarzyszenie Dobra Nowina**, pomagające poszczególnym osobom, również rodzinom znajdującym się w ciężkiej sytuacji. Współpracuje ono z Urzędem Gminy oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Swoim wsparciem służy około 200 rodzinom na terenie Gminy Nowosolna.

Na terenie gminy Rokiciny działa 7 jednostek OSP. W jednostkach tych zrzeszonych jest 220 członków. W krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym od 08.05.1995 r. pozostaje OSP Łaznów a od 2005r. również OSP Janków. Wszystkie jednostki, czyli OSP: Rokiciny, Łaznów, Popielawy, Łaznowska Wola, Wilkucice, Janków i Stare Chrusty są jednostkami typu „S”. Zarząd Gminy Związku Ochotniczych Straży Pożarnych działa w niezmiennym składzie 18 osobowym, przedstawiciele ze wszystkich OSP.

II.4 Specyfika obszaru

Obszar partnerstwa obejmujący gminy: Andrespol, Nowosolną, Brójce i Rokiciny jest spójny pod względem przyrodniczym, gospodarczym i społeczno-kulturowym. Walory przyrodnicze Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, lasów Wiączyńskich i Spalско-Rogowskich, stawy i zbiorniki wodne są elementem przestrzeni każdej z gmin. Jest to jeden z atutów tego obszaru ważny nie tylko dla mieszkańców ale dla całej aglomeracji łódzkiej. Zdania tego byli uczestnicy warsztatów, zorganizowanych celem budowania Lokalnej Grupy Działania, reprezentujący wszystkie sektory i gminy wchodzące w skład obszaru partnerstwa. Są oni przekonani, że dla realizacji tematu wiodącego, związanego z poprawą jakości życia można wykorzystać walory przyrodnicze, położenie geograficzne w sąsiedztwie Łodzi. Także według opinii mieszkańców gmin, wypowiedzanych się w badaniach socjologicznych (zorganizowanych na przełomie roku 2005/2006 przez pracowników i studentów Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego) najmocniejszymi stronami obszaru są: „korzystne położenie w pobliżu dużego miasta, krajobraz, nieskażone środowisko, cisza i spokój”. Mieszkańcy

partnerstwa uważają, że w przyszłości „warto inwestować w ochronę środowiska oraz turystykę, dbając jednocześnie o czystość środowiska i bezpieczeństwo”. W celach zawartych w strategiach rozwoju gmin obszaru partnerstwa zakłada się wykorzystanie walorów krajobrazowych i zasobów naturalnych oraz lokalizacji w bezpośrednim sąsiedztwie Łodzi do planowanego rozwoju lokalnego. Mieszkańcy i władze gmin obszaru zgodnie podkreślają, że trzeba zintensyfikować działania na rzecz czystości środowiska przyrodniczego obszaru, rozwoju infrastruktury służącej funkcjom rekreacyjno-turystycznym, wprowadzić system edukacji ekologicznej dla różnych kategorii mieszkańców. Wszystkie te deklaracje i opinie mają odzwierciedlenie w oddolnie formułowanej wizji przyszłości obszaru partnerstwa.

Cały ten teren wchodzący w skład partnerstwa zakwalifikowany został do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania podlegających wspieraniu działalności rolniczej objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 73 i Nr 158, z późn.) Gminy wchodzące w skład obszaru partnerstwa są gminami wiejskimi, ale rolnictwo indywidualne najlepiej prosperuje w gminie Brójce, natomiast w gminie Andrespol i Nowosolna nie odgrywa większej roli. Są tu w większości „socjalne” gospodarstwa rolne, cechujące się dwuzawodowością. Ich właściciele lub członkowie rodzin łączą pracę czy pomoc w gospodarstwie, produkującym głównie na użytek rodziny, z działalnością pozarolniczą. Część z nich pracuje w Łodzi. Rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i wypracowanie produktu lokalnego pozwoli na ograniczenie bezrobocia ukrytego w rolnictwie i znalezienie miejsca pracy na lokalnym rynku. Ponadto wielu przedsiębiorców wielkiego miasta znajduje dla swojej produkcji czy działalności usługowej „nisze” na wiejskim rynku pracy (obszarze LGD), co zwiększa nie tylko podaż artykułów czy usług, ale daje nowe miejsca pracy dla mieszkańców tego obszaru.

III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR; wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy

Analiza SWOT obszaru partnerstwa, jako element uspołecznionej diagnozy została przygotowana w trakcie czterodniowych warsztatów, zorganizowanych dla konstytuującej się grupy działania w końcu marca 2006 r. Trzeba jednak stwierdzić, że cały wielomiesięczny proces decyzyjny przystąpienia do programu Leader+ stanowił podstawę do wypracowania w trakcie spotkań dyskusyjnych w różnych gremiach i zaprezentowania (w oparciu o diagnozę) poniższego stanowiska co do mocnych i słabych stron obszaru partnerstwa oraz szans i zagrożeń jakie mogą wspomóc lub utrudniać osiągnięcie określonego wizją kierunku działania. Po zapoznaniu się z diagnozą wielopłaszczyznową sytuacji obszaru, uczestnicy warsztatów postanowili podzielić się na trzy grupy robocze, z których każda otrzymała zadanie dokonania analizy jednej z trzech płaszczyzn obszaru, „nie gubiąc” całościowego podejścia terytorialnego. Wszystkie bowiem trzy płaszczyzny wzajemnie się warunkują i są wyodrębnione analitycznie, głównie ze względów operacyjnych. W odniesieniu do łącznego obszaru obejmującego cztery gminy: Andrespol, Brójce, Nowosolną i Rokiciny uwzględniono trzy płaszczyzny: środowisko przyrodniczo – krajobrazowe, społeczność lokalna, jej kultura i tradycja oraz gospodarka, szeroko rozumiana obszaru.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe i środowisko	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich, • duże lasy Spalsko-Rogowskie, • stawy, rzeczka Miazga, • unikalna roślinność, jodły i buki, • stadniny koni, • wyśmienita woda głębinowa, • czyste środowisko, brak przemysłu, • gaz ziemny • korytarz ekologiczny. 	<ul style="list-style-type: none"> • problem ze ściekami, braki w kanalizacji, • zła gospodarka odpadami, • braki w planowaniu przestrzennym, • chaotyczna zabudowa, • przerwany korytarz ekologiczny i niedostatecznie chroniona przyroda, • duże wylesione obszary, • zły stan lub brak chodników i dróg, • mała świadomość ekologiczna, • niedostateczna promocja walorów regionu.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie i poprawienie czystości i jakości środowiska, • bliskość dużych ośrodków naukowych, • możliwość korzystania z technologii 	<ul style="list-style-type: none"> • presja bliskiego dużego miasta, zanieczyszczenia, dezorganizacji więzi lokalnych, • autostrada, duże natężenie ruchu na

<p>wielkiego miasta,</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwość powiększenia obszaru Lokalnej Grupy Działania. 	<p>drogach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zła gospodarka gruntami i złe planowanie przestrzenne (walory krajobrazowe i przyroda), • lokalizacja przemysłu pogarszającego krajobraz i środowisko, • zanieczyszczenie środowiska, • niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców (problem gospodarki odpadami).
---	---

Spółeczność lokalna, kultura i tradycja	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze wykształcona ludność napływowa (potencjał intelektualny) i młodzież • prężnie działające parafie, • szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne na wysokim poziomie, • koła gospodyń, kluby sportowe, Ochotnicza Straż Pożarna i stowarzyszenia, • lokalni liderzy, • istniejące obiekty sportowo-rekreacyjne – Ośrodek Sportu i Rekreacji (Relax) • korty, basen, boisko, • ślady piękna w starych pensjonatach (witraże). 	<ul style="list-style-type: none"> • słabe wykształcenie części mieszkańców • słabe kształcenie ustawiczne • mała integracja ludności rdzennej i napływowej, • patologie, w tym alkoholizm, • skromna oferta spędzania wolnego czasu, • niedobrze przygotowane miejsca do aktywności, • kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, • mała aktywność społeczeństwa, • zaniedbane obiekty zabytkowe, • trudny dojazd z gminy do gminy, • zła lokalizacja ośrodków administracyjnych, • niska świadomość części społeczeństwa.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie potencjału ludzkiego zwłaszcza, • intelektualnego, • możliwość współpracy z ośrodkami naukowo- badawczymi wielkiego miasta, 	<ul style="list-style-type: none"> • migracja zarobkowa, • powiększanie się zjawisk patologicznych, przestępczości, ubóstwa, itp. • pogarszający się stan bezpieczeństwa publicznego,

<ul style="list-style-type: none"> wykorzystanie pomocy z zewnątrz na rozwój obszaru, partnerstwo i współpraca, w tym z organizacjami pozarządowymi, dobra promocja obszaru. 	<ul style="list-style-type: none"> nieutożsamianie się części mieszkańców z obszarem (sypialnia).
---	--

Gospodarka obszaru partnerstwa	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> położenie gminy w obszarze metropolitalnym Aglomeracji Łódzkiej dobrze zorganizowana i rozwijająca się aktywność gospodarcza małych przedsiębiorstw głównie rodzinnych, potencjał do rozwoju turystyki tradycje sportu i rekreacji oraz wczasów istniejący potencjał w zakresie infrastruktury sportowej wzrost liczby mieszkańców, szczególnie młodych, spowodowany dodatnim saldem migracji, dogodne położenie w pobliżu tras komunikacyjnych (drogowych i kolejowych) charakter gminy podmiejskiej – rozwój budownictwa jednorodzinnego i funkcji pomocniczych dla ośrodka centralnego, 	<ul style="list-style-type: none"> niski poziom współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, rozdrobnione i nierentowne rolnictwo, braki w infrastrukturze (w szczególności w zakresie infrastruktury drogowej, gospodarki wodno-ściekowej, sieci gazowej), bezrobocie i brak miejsc pracy, ubóstwo, n niewykorzystane możliwości rozwoju związane z posiadanymi zasobami dla rozwoju turystyki i rekreacji (brak szlaków turystycznych oraz bazy turystycznej), braki w ofercie i rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej, turystycznej, hotelowo-gastronomicznej, brak centrum, brak rozpoznania i diagnozy, określenia produktu lokalnego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> rosnące zapotrzebowanie na rozwój turystyki, w szczególności weekendowej wśród mieszkańców Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego, rozwój funkcji sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowych gminy, rozwijanie współpracy z gminami sąsiednimi w ramach LGD rozwój funkcji uzupełniających dla 	<ul style="list-style-type: none"> konkurencja niski poziom kapitału społecznego, odpływ zdolnych ludzi do miast i za granicę, konkurencja ościennych gmin w zakresie przyciągania nowych inwestorów, niestabilność i niejasność przepisów prawnych.

<p>ośrodka centralnego (w szczególności funkcji sypialnej, rekreacyjno-wypoczynkowej i sportowej),</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa autostrady • powstanie nowych miejsc pracy • zwiększenie aktywności inwestycyjnej gminy dzięki wsparciu z zewnętrznych źródeł finansowania (pozyskanie funduszy na rozwój małej przedsiębiorczości i produktów lokalnych, agroturystyki). 	
---	--

IV. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje

LGD STER chcąc efektywnie wykorzystać potencjał i zasoby lokalne swojego terytorium postanowiła zorientować działania i politykę rozwoju na tworzenie atrakcyjnej i konkurencyjnej przestrzeni życia dla obecnych i potencjalnych mieszkańców, jak również tworzenie bazy wypoczynku weekendowego dla mieszkańców aglomeracji łódzkiej. Pod pojęciem atrakcyjnej przestrzeni należy rozumieć zarówno przestrzeń w jej wymiarze materialnym – infrastrukturalnym jak również społecznym, kulturowym i środowiskowym. Natomiast terytorium konkurencyjne, to takie, które jest zdolne rywalizować z otoczeniem swoimi zasobami tworząc przewagi konkurencyjne (atrakcyjne produkty) dla klientów z poza gmin partnerskich.

Wyłonione zostały trzy cele strategiczne (ogólne) dla LSR:

Cel strategiczny I - Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu

Cel strategiczny II - Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze partnerstwa

Cel strategiczny III - Rozwój wielofunkcyjny obszaru partnerstwa

Ad.) I Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu

Cele szczegółowe:

- 1.1. Wypracowanie i wdrożenie efektywnego systemu gospodarki odpadami
- 1.2. Podniesienie wiedzy o walorach obszaru partnerstwa
- 1.3. Skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu obszaru
- 1.4. Opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki ściekami nie skażającego środowisko.
- 1.5. Dobra gospodarka przestrzenią regionu i ład w zabudowie

Ad.) II Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze partnerstwa

- 2.1. Wzrost wykształcenia mieszkańców (kapitału ludzkiego)
- 2.2. Wzrost prolokalnej świadomości społecznej (kapitału społecznego)
- 2.3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i wspieranie lokalnej kultury (wzmocnienie kapitału kulturowego)
- 2.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze partnerstwa (wzrost komunikacji społecznej – wewnętrznej i zewnętrznej)
- 2.5. Rozwój infrastruktury społecznej
- 2.6. Poszerzenie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu
- 2.7. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach i usprawnienie systemu dróg

Ad.) III Rozwój wielofunkcyjny obszaru partnerstwa

- 3.1. Rozwój funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej, hotelowo -gastronomicznej, rehabilitacyjno-zdrowotnej obszaru
- 3.2. Rozwoju przedsiębiorczości
- 3.3. Rozwój i wypromowanie produktów lokalnych

Ad.) I Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu

Cele szczegółowe i ich kierunki działań:

1.1. Wypracowanie i wdrożenie efektywnego systemu gospodarki odpadami

➤ **Przykładowo.:**

- *organizacja akcji sprzątnięcia regionu*
- *prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów*
- *podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców*

- *opracowanie i wdrożenie systemu efektywnej gospodarki odpadami*

Wskaźniki:

- *ilość akcji ekologicznych*
- *procent segregacji odpadów komunalnych*

1.2. Podniesienie wiedzy o walorach obszaru partnerstwa

➤ **Przykładowo:**

- *Inwentaryzacja zasobów obszaru LGD*
- *Rozpowszechnienie wiedzy nt. zasobów obszaru LGD wśród mieszkańców i przyjezdnych*
- *Opracowanie programu promocji obszaru*
- *Działania edukacyjne adresowane do młodzieży mające na celu budowanie świadomości wartości kultury lokalnej*

Wskaźniki:

- *sprawozdanie z ilości posiadanych zasobów przyrodniczych i kulturowych*
- *stworzone i wydane broszury promocyjne zawierające informacje nt. walorów obszaru partnerstwa*
- *liczba imprez promujących kulturowe wartości i walory obszaru LGD*
- *ilość i rodzaj działań edukacyjnych dla młodzieży*

1.3 Skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu obszaru

➤ **Przykładowo:**

- *Ochrona enklaw przyrody naturalnej poprzez obejmowanie formami konserwatorskiej ochrony przyrody*
- *zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń (pożary, włamania)*
- *zalesianie, zadrzewianie*
- *nadzór nad planowaniem przestrzennym, uwzględniający ochronę przyrody*

Wskaźniki:

- *procent zachowanych enklaw przyrody naturalnej*
- *liczba zabezpieczonych obiektów*
- *powierzchnia zalesienia, zadrzewienia*

1.4 Opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki ściekami nie skażającego środowisko.

Przykładowo:

- *Rozwijanie systemu oczyszczalni ścieków (np. kanalizacja, przydomowe oczyszczalnie ścieków)*

Wskaźniki:

- *procent gospodarstw domowych korzystających z kanalizacji i wodociągu*

1.5 Dobra gospodarka przestrzeni regionu i ład w zabudowie

Przykładowo:

- *Opracowanie wzorców architektonicznych z uwzględnieniem form tradycyjnych*
- *Działanie na rzecz budowania podziemnych linii przesyłowych (likwidacja linii napowietrznych)*
- *Nowe zapisy prawne dotyczące budowy ogrodzeń (sukcesywna eliminacja betonowych ogrodzeń)*

Wskaźniki:

- *jednolity wzorzec architektoniczny uwzględniający formy tradycyjne*
- *ilość zbudowanych podziemnych linii przesyłowych*

Ad.) II Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze partnerstwa

2.1. Wzrost wykształcenia mieszkańców (kapitału ludzkiego)

Przykładowo:

- *Opracowanie i wdrożenie systemu stypendialnego*
- *Opracowanie i realizacja systemu kształcenia ustawicznego*
- *Organizacja różnych form edukacji i kształcenia (np.: kursy, szkolenia, warsztaty- m.in... z zakresu rozwoju agroturystyki)*

Wskaźniki:

- *liczba osób objętych systemem stypendialnym*
- *liczba osób objętych systemem kształcenia ustawicznego*
- *liczba osób biorąca udział w kursach, szkoleniach, warsztatach*
- *ewaluacja owych form dokształcania (ankiety dla uczestników nt. zadowolenia i przydatności zajęć).*

2.2. Wzrost prolokalnej świadomości społecznej (kapitału społecznego)

Przykładowo:

2. *wzmacnianie tradycji kulturowych (np. poprzez wspieranie działalności zespołów śpiewaczych, kół gospodyń wiejskich, OSP i innych)*
3. *działania edukacyjne adresowane do młodzieży mające na celu budowanie świadomości wartości kultury lokalnej*
4. *organizowanie pokazów potraw regionalnych w poszukiwaniu produktu regionalnego*

Wskaźniki:

- *liczba imprez, wystaw, targów, na których promowana są zarówno lokalne tradycje i walory na obszarze LGD*
- *liczba i rodzaj organizowanych przedsięwzięć dla młodzieży*
- *liczba organizowanych pokazów potraw regionalnych*

2.3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i wspieranie lokalnej kultury (wzmocnienie kapitału kulturowego)

Przykładowo:

5. *restauracja i rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego wokół Grdziska*
6. *rewitalizacja parków i pomników przyrody*
7. *Kultywacja lokalnych obyczajów, tradycji, rzemiosła ludowego (ich identyfikacja oraz wspieranie dla ich rzemiosła)*
8. *Opracowanie katalogu zabytków LGD*

Wskaźniki:

- *liczba zrewitalizowanych zabytków wokół Grodziska*
- *liczba zrewitalizowanych parków i pomników przyrody*
- *liczba warsztatów obyczajów, tradycji i rzemiosła ludowego*
- *liczba wydrukowanych katalogów nt zabytków LGD*

2.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze partnerstwa (wzrost komunikacji społecznej – wewnętrznej i zewnętrznej)

Przykładowo:

- *stworzenie portalu internetowego LGD*
- *integracja i usprawnienie działań administracji publicznej (wprowadzenie systemu e-administracji na obszarze LGD)*
- *upowszechnienie dostępu do Internetu mieszkańcom, przedsiębiorcom, instytucjom*

*(Rozszerzenie ADSL –dostępu szerokopasmowego do Internetu na obszarze LGD,
Wprowadzanie WLAN – bezprzewodowej sieci lokalnej na obszarze LGD)*

Wskaźniki:

- liczba osób korzystających z Internetu
- liczba gospodarstw wyposażonych w Internet

2.5 Rozwój infrastruktury społecznej

Przykładowo:

9. *Budowa Centrum Kultury Sportu i Edukacji*

10. *Modernizacja istniejących ośrodków kultury, sportu oraz świetlic wiejskich*

- *Budowanie małych basenów przy szkołach, nowoczesnych sal gimnastycznych*
- *Organizacja Klubów wsparcia dla osób wymagających pomocy*
- *Poprawa infrastruktury zdrowotnej (np. szlak terapii naturalnej)*
- *modernizacja placów zabaw*

Wskaźniki:

- *wartość inwestycji w sferze kultury i sportu*
- *liczba powstałych Klubów wsparcia*
- *szlak terapii naturalnej*

2.6 Poszerzenie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu

Przykładowo:

- *Organizacja zajęć w szkołach, świetlicach środowiskowych, ośrodkach kultury, parafiach*
- *Utworzenie i działalność ośrodka twórczości ludowej*
- *Tworzenie i oznakowanie szlaków rowerowych, konnych, pieszych, ścieżek dydaktycznych*
- *Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych*

Wskaźniki:

- *liczba zajęć pozaszkolnych*
- *Ośrodek Twórczości Ludowej*
- *długość tras rowerowych, konnych, pieszych, motorowych*
- *liczba imprez, wystaw, targów, na których promowana jest turystyka na obszarze LGD*
- *liczba turystów odwiedzających teren LGD*

2.7. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach i usprawnienie sytemu dróg

Przykładowo:

- *Modernizacja i tworzenie sieci utwardzonych dróg, dostosowany do potrzeb lokalnych*
- *Edukacja w zakresie bezpieczeństwa na drogach*
- *Budowa i modernizacja poboczy, chodników, oświetlenie, parkingów (np.: “śpiący policjant”)*

Wskaźniki:

- *długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg*
- *liczba godzin przeznaczonych na edukację w szkołach*
- *liczba wybudowanych parkingów, chodników, poboczy*

Ad.) III Rozwój wielofunkcyjny obszaru partnerstwa

3.1. Rozwój funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej, hotelowo-gastronomicznej, rehabilitacyjno-zdrowotnej obszaru

Przykładowo:

- *Wsparcie dla rozwoju bazy małej gastronomii całorocznej i sezonowej*
- *Wsparcie dla rozwoju agroturystyki*

Wskaźniki:

- *liczba powstałych baz małej gastronomii*
- *liczba kwater agroturystycznych*

a. Rozwoju przedsiębiorczości

Przykładowo:

11. *ekspertyzy, badania obszaru LGD*
12. *tworzenie centrów informacji i promocji zatrudnienia i przedsiębiorczości*
13. *udzielanie pomocy szkoleniowo - doradczej rolnikom, domownikom oraz osobom prowadzącym działalność gospodarczą*
14. *aktywizacja osób bezrobotnych*
15. *prowadzenie wspólnej polityki promocji przedsiębiorczości*
16. *upowszechnianie informacji o możliwościach pozyskiwania środków finansowych*
17. *rozwój rolnictwa ekologicznego, tradycyjnych upraw*
18. *promocja i rozwój agroturystyki*
19. *współpraca z ośrodkami doradztwa rolniczego – program rolnośrodowiskowy i rolnictwo zrównoważone*

Wskaźniki:

- poziom dochodów ludności na obszarach wiejskich
- poziom zatrudnienia na obszarach wiejskich
- liczba absolwentów podejmujących pracę
- liczba terenów inwestycyjnych na obszarach wiejskich
- liczba przedsiębiorstw
- liczba gospodarstw agroturystycznych
- liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą
- liczba przedsiębiorstw innowacyjnych

b. Rozwój i wypromowanie produktów lokalnych

Przykładowo:

- *Wykreowanie wspólnej koncepcji produktu lokalnego, jego promocja*

Wskaźniki:

- produkt lokalny obszaru LSR, wspólny udział w targach

System monitorowania LSR: W monitorowaniu biorą udział wszyscy partnerzy LGD zaangażowani we wdrażanie. Kompleksowym prowadzeniem monitoringu, a w szczególności monitoringiem finansowym LSR, zajmie się Zarząd LGD. Materiały niezbędne do monitorowania LSR (poziom oczekiwanych wskaźników osiągnięć) będą opracowywane przez Zarząd przy współpracy z partnerami uczestniczącymi we wdrażanie poszczególnych zadań i projektów.

V. Określenie misji LGD

Misja Partnerstwa „Andrespol - Brójce - Nowosolna” została określona podczas warsztatów tworzenia analizy SWOT dla ZSROW organizowanych w ramach PPL+.

Brzmi ona:

„Mieszkamy pod Łodzią i dlatego chcemy być miejscem, do którego mieszkańcy tego miasta z chęcią przyjadą na wypoczynek i rekreację.

Działamy razem, aby pomnożyć nasze siły i możliwości, w tym celu tworzymy partnerską grupę, w której swoje miejsce znajdują samorządy, organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy.

Nasze działania opieramy o bogatą i ciekawą historię i tradycje regionu, a naszą troską jest wysoka jakość życia mieszkańców w czystym środowisku.”

Zwieńczeniem pracy uczestników warsztatów było wyodrębnienie działań związanych w celami strategicznymi i operacyjnymi, które jednak mają formułę otwartą. Powstawanie ZSRW, a następnie LSR oraz funkcjonowanie samej LGD jest bowiem procesem, w związku z czym mogą pojawić się nowe pomysły mogące nakreślić ciekawe i skuteczne kierunki rozwoju obszaru partnerstwa.

VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

Ostatnie lata dowiodły, iż położenie LGD w bezpośredniej bliskości Łodzi oraz dokonujące się obecnie procesy urbanizacyjne (w odniesieniu do Łodzi – suburbanizacja, czyli tzw. procesy rozlewania się miasta), determinują zmiany wiejskiego wizerunku tych trzech gmin partnerskich w gminy o charakterze podmiejskim o funkcjach przedmieścia dużego miasta. Dlatego też podejmowane działania LGD STER po pierwsze mają na celu wzmocnienie zachodzących procesów przemian w zakresie rolnictwa oraz jego otoczenia, stworzenia warunków do rozwoju przemysłu rolno-spożywczego i nowoczesnej produkcji rolnej, oraz agroturystyki i rozbudowanej sfery usługowej. Po drugie, działania te mają na celu zbudowanie atrakcyjnej przestrzeni dla nowego typu mieszkańców gmin, zarówno autochtonów jak i licznie przybywających mieszkańców napływowych. Wraz ze zmianą stylu życia i pojawieniem się nowego rodzaju użytkowników powstały także inne potrzeby społeczne, które gmina chce zabezpieczyć korzystając tym samym z ogromnej szansy jaką może stworzyć nowa funkcja wypoczynkowo-turystyczna partnerstwa.

Uwarunkowania obszaru oraz przeprowadzona analiza SWOT przemawiają za wcieleniem w życie trzech postawionych celów strategicznych. Nieskażone środowisko naturalne, malownicze położenie, atrakcyjny krajobraz, położenie w centralnej Polsce w pobliżu aglomeracji łódzkiej, walory przyrodnicze Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, lasów Wiączyńskich i Spalsko-Rogowskich, stawy i zbiorniki wodne są elementem przestrzeni każdej z gmin - to najważniejsze powody przemawiające za wyborem celu I i III. Podniesienie wiedzy o walorach obszaru partnerstwa, skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu obszaru, ochrona środowiska łączy się nieodzownie z dążeniem do podnoszenia satysfakcji z życia zarówno mieszkańców gmin jak i osób przyjezdnych, pragnących odpocząć w naturalnych, atrakcyjnych krajobrazowo warunkach. By opłacalnym było dla mieszkańców inwestować w ochronę środowiska oraz turystykę, musi nastąpić poszerzenie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu, jak i rozwój funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej, hotelowo-gastronomicznej,

rehabilitacyjno-zdrowotnej obszaru partnerstwa (Cel II i III). Zrównoważony rozwój na terenie LGD, infrastruktura służąca funkcjom rekreacyjno-turystycznym, ochrona środowiska, dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej to elementy świadczące o atrakcyjności obszaru i jakości życia mieszkańców oraz przebywających tam turystów.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

Zawiązanie się grupy LGD STER było spowodowane wspólnymi celami oraz strategią rozwoju dla rejonu. Poszczególne gminy objęte projektem połączyło zarówno położenie i atrakcyjny krajobraz, bogactwo obiektów, form dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, struktura społeczno-demograficzna, wzrost akceptacji społecznej oraz gremiów gospodarczych dla działań zrównoważonego rozwoju, jak również wizja co do możliwości wykorzystania obszaru, zniwelowania wielu niedogodności zarówno infrastrukturalnych, środowiskowych jak i społecznych przyczyniających się do rozwoju trzech gmin partnerskich.

Planuje się przede wszystkim zintegrowane przedsięwzięcia z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych. Myśląc o wykorzystaniu istniejącego potencjału środowiskowego, przykładem na zintegrowane podejście będzie planowanie przedsięwzięć uwzględniających udział rolników podejmujących działalność agroturystyczną, przedsiębiorców świadczących usługi hotelarsko-gastronomiczne oraz władz gmin wspierających swoją działalnością informacyjno-promocyjnie. Zajmując się zagadnieniem ochrony środowiska (jak każdym zagadnieniem z osobna) na obszarze partnerstwa, stoimy na stanowisku, iż jedynie zintegrowane, holistyczne podejście do celu ma sens powodzenia i osiągnięcia zakładanych rezultatów. Bez odpowiedniej edukacji ekologicznej mieszkańców z uwzględnieniem różnych grup wiekowych, ustanowionych i stosowanych jasnych legislacji prawnych za pośrednictwem władz gmin, dobrego przykładu płynącego z przedsiębiorczości ekologicznej-agroturystyki będzie zdecydowanie efektywniej osiągnąć planowane zamierzenia.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

Innowacyjnym podejściem dla przedsięwzięć planowanych w LSR stał się przede wszystkim cały proces budowania partnerstw sektorowych i ponadsektorowych, będący sposobem zaangażowania lokalnych aktorów: władz, przedsiębiorców, organizacji

pozarządowych, mieszkańców w proces aktywizacji społeczno-gospodarczy oraz budowanie tożsamości miejsca. Różnorodne metody integracji wielu środowisk, niejednokrotnie pionierskie platformy wymiany poglądów, oczekiwań, stanowiące zaczątek dialogu społecznego, będące narzędziem funkcjonującym w Polsce od jakiegoś czasu, po raz pierwszy zostały zastosowane podczas poszczególnych etapów budowania partnerstwa pomiędzy gminami: Andrespol i Nowosolna, a następnie z gminą Brójce i Rokiciny. Bez wątplenia wszyscy aktorzy partnerstwa są zgodni, iż praca nad wyszczególnionym w LSR produktem lokalnym będzie wiązała się przede wszystkim z dużymi pokładami kreatywnej i nowatorskiej pracy celem osiągnięcia planowanego sukcesu.

IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów

Procedura naboru wniosków o pomoc na realizację operacji odpowiadającym warunkom przyznania pomocy finansowej w ramach działań „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi”, „Małe projekty” będzie prowadzona przez biuro Lokalnej Grupy Działania STER . Beneficjanci po przyznaniu pomocy finansowej na realizację operacji będą mieli obowiązek umieszczanie informacji o stowarzyszeniu STER, jako instytucji wdrażającej lokalną strategię działania. Zgodnie z warunkami rozporządzenia w sprawie działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Nabór wniosków o pomoc na realizację operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy finansowej w ramach działań „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi”, „Małe projekty” będzie prowadzona zgodnie z rozporządzeniem w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-13 z dnia 8 lipca 2008.

Procedury naboru i oceny wniosków oraz wyboru operacji finansowania:

Etap	Osoba wykonująca czynności	Czynności	Wzory dokumentów
Informacja	Pracownik Biura LGD	Ogłoszenie o naborze projektów. Informacja o możliwości składania wniosków do Biura LDG (ogłoszenie w prasie lokalnej,	Wzór podania do publicznej wiadomości

		strona internetowa)	ogłoszenia o konkursie
Nabór wniosków	Pracownik Biura LGD	do 30 dni kalendarzowych od podania Informacji do publicznej wiadomości	
Przyjęcie wniosków	Pracownik Biura LGD	Przyjęcie wniosku wraz z załącznikami Potwierdzenie przyjęcia wniosku na kopii wniosku /pieczęć LGD, data, podpis, godz./ Rejestracja i nadanie numeru sprawy (wpisanie na pierwszej stronie wniosku oraz w rejestrze papierowym lub elektronicznym)	Wzór potwierdzenia wpływu wniosku
Ocena Formalna Do 21 dni roboczych od zakończenia naboru	Pracownik Biura LGD	<ul style="list-style-type: none"> - czy wniosek został złożony w terminie określonym w ogłoszeniu o konkursie? - czy we wniosku wskazano adres lub czy na podstawie dokumentów można ten adres ustalić? - czy wnioskodawca jest uprawniony do otrzymania pomocy? - czy wnioskodawca posiada zabezpieczenie finansowania projektu? - czy wnioskodawca nie zalega w opłatach podatkowych? - czy zakres operacji jest zgodny z zakresami wskazanymi w rozporządzeniach? - czy koszt całkowity projektu w przypadku małych projektów mieści się w limicie środków do 100 tys. zł na 1 beneficjanta w okresie programowania oraz mieści się w limicie środków w danym naborze? - czy wnioskowana kwota dofinansowania nie przekracza limitów określonych dla poszczególnych działań? - czy wnioskowana kwota dofinansowania nie przekracza procentowych limitów określonych dla poszczególnych działań? - czy projekt nie jest współfinansowany ze środków publicznych (z wyjątkami wspomnianymi w rozporządzeniach)? - czy okres realizacji projektu oraz liczba etapów są zgodne z rozporządzeniami? 	Wzór karty weryfikacji formalnej wniosku i zgodności z kryteriami dostępu
	Prezes Zarządu	Zatwierdzenie karty formalnej oceny	
	Pracownik Biura LGD, Prezes Zarządu	Sporządzenie listy operacyjnej do oceny przez Radę Programową	

		Sporządzenie kart informacyjnych projektów/przygotowanie materiałów do zreferowania na spotkaniu Rady, zawierających: - nazwę działania - nazwę i adres wnioskodawcy - numer identyfikacyjny wnioskodawcy - nr/znak sprawy - tytuł projektu - okres realizacji projektu - miejsce realizacji projektu - cele projektu - krótki opis projektu - zakładane rezultaty projektu - wnioskowaną kwotę pomocy - koszt całkowity projektu	Karta informacyjna projektu
		Zatwierdzenie kart informacyjnych projektów/materiałów do zreferowania na spotkaniu Rady	
		Zatwierdzenie listy operacji do oceny przez Radę Programową	
Zwołanie posiedzenia Rady Programowej do 21 dni od zakończenia naboru	Pracownik Biura LGD, Prezes Zarządu	Przygotowanie zawiadomień o posiedzeniu organu decyzyjnego	Wzór zawiadomienia o posiedzeniu organu decyzyjnego
		Przygotowanie kart informacyjnych wszystkich projektów oraz projektów (na nośnikach elektronicznych w formacie pdf lub przesłanie pocztą elektroniczną w formacie pdf) dla każdego członka organu decyzyjnego lub do wglądu w biurze LGD Przygotowanie materiałów dla osoby referującej zgłoszone operacje do oceny przez Radę Programową	
		Wysyłanie zawiadomień o posiedzeniu Rady Programowej	Wzór zawiadomienia o posiedzeniu Rady Programowej
Ocena zgodności operacji z LSR oraz wybór operacji do realizacji	Pracownik Biura LGD	Przygotowanie niezbędnych materiałów	Wzór listy obecności
	Osoba referująca karty projektów	Zreferowanie kart projektów	
	Członkowie Rady Programowej	Podpisanie deklaracji bezstronności i poufności	Wzór deklaracji bezstronności i poufności
	Członkowie Rady Programowej	Głosowanie nad zgodnością operacji z LSR	
		Głosowanie nad wyborem operacji do realizacji	
Sekretarz	Obliczanie wyników głosowań, kontrola quorum, sporządzanie protokołów i uchwał z posiedzeń Rady		

	Przewodniczący Rady	Podpisanie protokołu i uchwał	Wzór protokołu
Zawiadomienie o wynikach wyboru	Pracownik Biura LGD	Informacja o wyborze operacji podana na stronie internetowej LGD	
Odwołanie od wyników wyboru	Wnioskodawca	Złożenie pisemnego odwołania w terminie 7 dni kalendarzowych od ogłoszenia na stronie internetowej LGD informacji o wyniku wyboru	
	Pracownik Biura LGD	Przyjęcie odwołania – zarejestrowanie	Wzór wniosku o ponowną ocenę projektu
		Przekazanie odwołania Przewodniczącemu Rady	
	Prezes Zarządu	Zwołanie posiedzenia organu decyzyjnego w okresie 7 dni roboczych od złożenia odwołania do Biura	
	Przewodniczący Rady Programowej	Zreferowanie treści odwołania	
	Członkowie organu Rady Programowej	Głosowanie nad przyjęciem/ odrzuceniem odwołania	
		Jeśli uwzględniono odwołanie przyjęcie uchwały o aktualizacji listy projektów wybranych do realizacji.	
	Przewodniczący Rady	Podpisanie protokołu i uchwał	Wzór protokołu ponownego rozpatrzenia wniosku o ponowną ocenę operacji
Pracownik Biura	Umieszczenie na stronie Internetowej LGD informacji o ostatecznej liście operacji przyjętych do realizacji		
Zarząd	Przekazanie instytucji wdrażającej ostatecznej listy operacji wybranych do realizacji.		

PROCEDURA ODWOŁAWCZA OD ROZSTRZYgniĘĆ RADY

1. Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania się od rozstrzygnięcia Rady.
2. Odwołanie ma postać wniosku do Zarządu Lokalnej Grupy Działania STER o ponowne rozpatrzenie o dofinansowanie operacji, według wzoru udostępnionego na stronie internetowej LGD.
3. Zarząd kieruje złożony wniosek do Rady Programowej, jako jedyne organu uprawnionego do rozpatrywania odwołań.
4. Wnioskodawca po otrzymaniu pisma informującego o nie zakwalifikowaniu operacji do dofinansowania ma prawo w terminie 7 dni kalendarzowych złożyć pisemny wniosek o ponowne

rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie biura LGD.

5. Odwołanie podlega ponownemu rozpatrzeniu przez Radę wniosku o dofinansowanie operacji na posiedzeniu zwołanym przez Przewodniczącego Rady.

6. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony.

7. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku, gdy:

- a) został wniesiony po upływie terminu
- b) został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
- c) nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.

8. W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o dofinansowanie operacji członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.

9. Rada podejmuje uchwałę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku zwykłą większością głosów (50+1) przy obecności, co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.

10. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów, która kwalifikowałaby go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze zyskuje prawo dofinansowania w ramach dostępnych środków.

11. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.

12. O wynikach ponownego rozpatrzenia wniosku wnioskodawca zostaje poinformowany poprzez informację na stronie internetowej LGD.

Karta oceny zgodności operacji z LSR

Wniosek nr:.....,
złożony przez.....
Nazwa operacji:.....

Działanie PROW:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,
- Odnowa i rozwój wsi,
- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty.

1. Czy operacja przyczyni się do osiągnięcia celów strategicznych LSR?

A: I Podniesienie poziomu czystości środowiska i harmonii krajobrazu

tak nie

B: II Wzrost satysfakcji z zamieszkania na obszarze partnerstwa

tak nie

C: III Rozwój wielofunkcyjny obszaru partnerstwa

tak nie

2. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?

Ad) Celu I strategicznego:

1.1. Wypracowanie i wdrożenie efektywnego systemu gospodarki odpadami

tak nie

1.2. Podniesienie wiedzy o walorach obszaru partnerstwa

tak nie

1.3 Skuteczna ochrona przyrody i krajobrazu obszaru

tak nie

1.4 Opracowanie i wdrażanie systemu gospodarki ściekami nie skażającego środowisko.

tak nie

1.5 Dobra gospodarka przestrzenną regionu i ład w zabudowie

tak nie

Ad) Celu II strategicznego:

2.1. Wzrost wykształcenia mieszkańców (kapitału ludzkiego)

tak nie

2.2. Wzrost prolokalnej świadomości społecznej (kapitału społecznego)

tak nie

2.3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i wspieranie lokalnej kultury (wzmocnienie kapitału kulturowego)

tak nie

2.4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego na obszarze partnerstwa (wzrost komunikacji społecznej – wewnętrznej i zewnętrznej)

tak nie

2.5 Rozwój infrastruktury społecznej

tak nie

2.6 Poszerzenie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu

tak nie

2.7. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach i usprawnienie sytemu dróg

tak nie

Ad) Celu III strategicznego:

3.1. Rozwój funkcji rekreacyjno-sportowo-turystycznej, hotelowo -gastronomicznej, rehabilitacyjno-zdrowotnej obszaru

tak nie

3.2. Rozwoju przedsiębiorczości

tak nie

3.3. Rozwój i wypromowanie produktów lokalnych

tak nie

Uzasadnienie zgodności operacji z przedsięwzięciami planowanymi w ramach LSR:

.....
.....
.....
.....

Instrukcja wypełniania karty:

W odniesieniu do każdego celu i przedsięwzięcia wyszczególnionego w punktach 1, 2, 3 należy wybrać i zaznaczyć odpowiedź X w odpowiednim polu. Operację można uznać za zgodną z LSR, gdy z odpowiedzi udzielonych na pytania zawarte w punktach 1, 2 i 3 wynika, że jej realizacja przyczynia się do osiągnięcia, co najmniej jednego celu ogólnego LSR, co najmniej jednego celu szczegółowego LSR oraz że jest ona zgodna, z co najmniej jednym przedsięwzięciem planowanym w ramach LSR.

Wniosek nr:.....,
 złożony przez,
 Nazwa operacji:.....

Działanie PROW: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów przypadku braku doświadczenia udokumentuje współpracę z podmiotem mającym doświadczenie :	
	wykaz 5 pkt	
	brak wykazu 0 pkt	
	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średniorocznie:	
	powyżej 3 miejsc pracy 5pkt do 2 miejsc pracy 3 pkt 1 miejsce pracy 1 pkt	
Operacja ma innowacyjny charakter:		
Wykaz innowacji 2 pkt		
brak wykazu 0 pkt		
Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystywanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego (2 lub więcej zasobów):		
wykaz dwóch lub więcej zasobów 5 pkt		
1 zasób 2 pkt		
brak wykazu 0 pkt		
SUMA PUNKTÓW		
..... data czytelny podpis członka Rady	

Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów

Wniosek nr:.....,
 złożony przez
 Nazwa operacji:.....

Działanie PROW: **Odnowa i rozwój wsi**

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena
Odnowa i rozwój wsi	Operacja ma innowacyjny charakter: wykaz innowacji 5 pkt brak wykazu 0 pkt	
	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: od 2 do 4 gmin objętych LSR (wykaz) 5 pkt. co najmniej 2 miejscowości 2 pkt. 1 miejscowości 1 pkt brak wykazu 0 pkt	
	Realizacja operacji przyczyni się do pobudzenia ludzi młodych i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania wykaz oddziaływania dla młodzieży i dzieci 5 pkt brak wykazu 0 pkt	
	Operacja jest oparta o wykorzystywanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego: wykaz dwóch lub więcej zasobów 5 pkt 1 zasób 2 pkt brak wykazu 0 pkt	
	Operacja jest komplementarna w stosunku do innych operacji/projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR: wykaz operacji, z którymi jest komplementarna 5pkt. brak wykazu 0 pkt.	
	SUMA PUNKTÓW	
 data czytelny podpis członka Rady

Karta oceny operacji wg lokalnych kryteriów

Wniosek nr:.....,
 złożony przez,
 Nazwa operacji:.....

Działanie PROW: **Wdrożenie LSR – małe projekty**

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena
Wdrożenie LSR – małe projekty	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów przypadku braku doświadczenia udokumentuje współpracę z podmiotem mającym doświadczenie :	
	wykaz 5 pkt	
	brak wykazu 0 pkt	
	Realizacja operacji przyczyni się do wzrostu zaangażowania społecznego i partnerstwa:	
	wykaz 5 lub więcej organizacji, przedsiębiorstw, osób prywatnych biorących udział w realizacji operacji 5pkt	
	brak wykazu 0 pkt	
	Realizacja operacji przyczyni się do pobudzenia aktywności społeczności lokalnej i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania	
wykaz oddziaływania aktywności 5 pkt brak wykazu 0 pkt		
Wkład pracy własnej w koszt projektu (robocizna):		
<ul style="list-style-type: none"> • do 30% - 5 pkt • do 20% - 3 pkt • do 10% - 1 pkt 		
SUMA PUNKTÓW		
..... data czytelny podpis członka Rady	

INSTRUKCJA WYPEŁNIANIA KARTY dla członka Rady biorącego udział w ocenie zgodności wg lokalnych kryteriów wyboru:

- a. Kartę należy wypełnić piórem lub długopisem
- b. Wszystkie rubryki muszą być wypełnione.

- c. Należy wpisać przyznaną liczbę punktów
- d. Nie wpisanie imienia, nazwiska, miejsca, daty i czytelnego podpisu skutkuje nieważnością karty

Procedura zmian kryteriów

Konieczność zmian kryteriów może wynikać w szczególności z następujących przyczyn:

- zmiany obowiązujących przepisów regulujących zagadnienia objęte LSR;
- zmiany dokumentów programowych lub rozporządzeń dotyczących zagadnień objętych LSR;
- uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą;
- uwag zgłoszonych przez kontrolę;
- wniosków wynikających z praktycznego stosowania LSR i przeprowadzonej ewaluacji LSR.

Za propozycje zmian kryteriów w LSR odpowiada Biuro LGD oraz Zarząd. Na wniosek Prezesa lub członka Zarządu Zarząd LGD podejmuje uchwałę o przystąpieniu do zmiany kryteriów i aktualizacji LSR. Pracownik Biura LGD informuje społeczność lokalną o przystąpieniu do procesu aktualizacji strategii poprzez wywieszenie na stronie internetowej uchwały Zarządu LGD o przystąpieniu do aktualizacji strategii i zmian kryteriów. Każdy z mieszkańców obszaru objętego działalnością LGD ma prawo do wniesienia uwag do Lokalnej Strategii Rozwoju w terminie 21 dni.

Za prawidłowy przebieg procedury przygotowania i wprowadzania zmian, z udziałem społeczeństwa odpowiedzialny jest dyrektor Biura LGD. Za podejmowanie uchwał w sprawie zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju odpowiedzialny jest Zarząd Stowarzyszenia. Wprowadzenie zmian kryteriów i aktualizacji LSR wymaga każdorazowo zawiadomienia samorządu województwa.

X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

rok	Kategoria kosztu/wydatku	Działania osi 4 przeprowadzane przez LGD												
		4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 – Wdrażanie projektów współpracy			4.31 - Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja			razem oś 4	
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności	Razem 4.31		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
2009	całkowite	1	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	19 458,15	229 760,00	249 218,15	1 024 939,15
	kwalikowalne	2	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	19 458,15	229 760,00	249 218,15	1 024 939,15
	do refundacji	3	54 300,40	54 300,40	379 278,76	55 125,00	543 004,56	6 687,25	13 374,50	20 061,75	19 458,15	229 760,00	249 218,15	812 284,46
2010	całkowite	4	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	22 980,00	202 520,00	225 500,00	1 001 221,00
	kwalikowalne	5	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	22 980,00	202 520,00	225 500,00	1 001 221,00
	do refundacji	6	54 300,40	54 300,40	379 278,76	55 125,00	543 004,56	6 687,25	13 374,50	20 061,75	22 980,00	202 520,00	225 500,00	788 566,31
2011	całkowite	7	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	22 980,00	184 769,00	207 749,00	983 470,00
	kwalikowalne	8	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	22 980,00	184 769,00	207 749,00	983 470,00
	do refundacji	9	54 300,40	54 300,40	379 278,76	55 125,00	543 004,56	6 687,25	13 374,50	20 061,75	22 980,00	184 769,00	207 749,00	770 815,31
2012	całkowite	10	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	12 100,00	80 520,00	92 620,00	868 341,00
	kwalikowalne	11	77 572,10	77 572,10	541 826,80	78 750,00	775 721,00	6 687,25	13 374,50	20 061,75	12 100,00	80 520,00	92 620,00	868 341,00
	do refundacji	12	54 300,40	54 300,40	379 278,76	55 125,00	543 004,56	6 687,25	13 374,50	20 061,75	12 100,00	80 520,00	92 620,00	655 686,31
2013	całkowite	13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	kwalikowalne	14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	do refundacji	15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2014	całkowite	16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	kwalikowalne	17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	do refundacji	18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2015	całkowite	19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	kwalikowalne	20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	do refundacji	21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2009 - 2015	całkowite	22	310 288,40	310 288,40	2 167 307,20	315 000,00	3 102 884,00	26 749,00	53 498,00	80 247,00	77 518,15	697 569,00	775 087,15	3 877 971,15
	kwalikowalne	23	310 288,40	310 288,40	2 167 307,20	315 000,00	3 102 884,00	26 749,00	53 498,00	80 247,00	77 518,15	697 569,00	775 087,15	3 877 971,15
	do refundacji	24	217 201,88	217 201,88	1 625 480,40	220 500,00	2 280 384,16	26 749,00	53 498,00	80 247,00	77 518,15	697 569,00	775 087,15	3 135 718,31

XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR

Proces konsultowania LSR stanowi zadanie otwarte, powtarzane cyklicznie w trakcie realizacji LSR, gdyż sam dokument strategiczny jest elementem „żywym” i powinien być poddawany określonym modyfikacjom wraz z upływem czasu. Długi horyzont czasowy wymaga elastycznego planowania, w wyniku którego określa się kierunki działania oraz zadania, które poddają się aktualizacji, a tym samym odpowiednim konsultacjom. W określonych odstępach czasu (np. corocznie) wszystkie realizowane projekty i kierunki działań powinny być poddawane przeglądowi, w wyniku którego mogą zapadać decyzje o konieczności ich weryfikacji. Planowany sposób przeprowadzania konsultacji przez LGD opierać się będzie o organizację corocznych seminariów z przedstawicielami społeczności lokalnej, cykliczne spotkania informacyjne oraz sondaże społeczne najprawdopodobniej w formie przeprowadzanych badań ankietowych. Materiały z przeprowadzanych konsultacji będą przechowywane w siedzibie LGD.

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Do prac nad Lokalną Strategią Działania zaangażowane zostały 4 Gminy – Andrespol, Brójce, Nowosolna i Rokiciny. Jednostką odpowiedzialną za właściwą realizację projektu, jego wdrożenie, rozliczenie będzie Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie STER.

W celu prawidłowego przebiegu prac implementacyjnych nieodzownym będzie udział poszczególnych władz gmin. Proces wdrażania i aktualizacji LSR będzie odbywać się w sposób jawny oraz przy udziale partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru partnerstwa. Jak już wspomniano, strategia jest dokumentem „żywym” i będzie poddawana określonym modyfikacjom wraz z upływem czasu. Długi horyzont czasowy wymaga elastycznego planowania, w wyniku którego określa się kierunki działania oraz zadania, które poddają się aktualizacji. Raz ustalone nie powinny być one uznawane za niezmiennalne. W określonych odstępach czasu (np. corocznie) wszystkie realizowane projekty i kierunki działań powinny być poddawane przeglądowi, w wyniku którego mogą zapadać decyzje o konieczności ich weryfikacji. Natomiast w odstępach kilkuletnich (np. co 5 lat) należy dokonać przeglądu celów strategicznych. W ten sposób LSR, jej cele i zadania, mogą być dostosowywane do aktualnych warunków i pojawiających się, wcześniej nie przewidywanych, okoliczności (istotne zmiany w LSR przeprowadzane będą w oparciu o opinie mieszkańców i partnerów z uwzględnieniem ich uwag i wniosków). W trakcie realizacji LSR może pojawić się konieczność zaprojektowania

i uruchomienia nowych zadań. Zmiany treści strategii polegające na uzupełnianiu zawartych w niej zadań i projektów muszą być także możliwe. System monitoringu realizowanych zapisanych w strategii działań będzie na bieżąco prowadzony przez LGD. Wyniki monitorowania podlegać będą dokładnej analizie przez Zarząd i zostaną wykorzystywane w przypadku wprowadzenia zmian w LSR.

LGD prowadzić będzie intensywne działania informacyjno-promocyjne, które zapewniają szerokie upowszechnienie informacji na temat LGD i realizowanych przez nią działań. Zapowiedź realizacji projektów w zależności od specyfiki będzie miała miejsce na sesjach poszczególnych Rad Gmin oraz w regionalnej i lokalnej prasie, materiały informacyjne (plakaty, ulotki) wywieszane na:

- tablicach informacyjnych Urzędów Gmin,
- tablicach sołeckich zamieszczonych we wszystkich sołectwach objętych projektem
- tablicach gminnych jednostek organizacyjnych takich jak: placówki oświatowe, instytucje kultury,

Na bieżąco informacje nt. działań LGD oraz realizacji LSR, (np.: informacje o zasadach i trybie przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie LSR”) będą umieszczane w gminnych i powiatowych serwisach internetowych oraz stronie internetowej Stowarzyszenia i jego partnerów.

XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej

W procesie monitorowania Strategii przewidziano następujące fazy:

Kontrolę wstępną – Rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone będzie ustaleniem parametrów ilościowych i jakościowych – wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań. Przyjęte parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programów i projektów.

Monitoring sterujący – Zadaniem tego rodzaju monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyień, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu. Dla skutecznej realizacji monitoringu sterującego powinien zostać wyłoniony zespół, składający się z radnych oraz przedstawicieli administracji samorządowej. Celem działania zespołu będzie ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii oraz rekomendowanie niezbędnych działań modyfikujących

Zakończenie projektu - kontrola końcowa - ocena efektów. Ocena końcowa będzie dokonana w celu określenia, na ile zakładane w strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalenia

przyczyny wszelkich odchyłeń w realizacji strategii. Ocena posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z założonymi normami. W trakcie oceny zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wyciągnięte wnioski zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości. Są one również kluczowe dla prawidłowego planowania kolejnych edycji strategii rozwoju gminy.

Monitorowanie i ocena pod kątem określenia efektów realizacji przedsięwzięć, a także ich wpływu na osiągnięcie celów LSR będzie odbywać się za pośrednictwem m.in.:

- raportów instytucji, którym powierzono wdrażanie poszczególnych zadań LSR;
- opinii zbieranych za pośrednictwem interaktywnej strony internetowej;
- analizy efektywności realizowanych działań
- ankiety wypełniane przez odbiorców poszczególnych działań;
- raporty niezależnych ekspertów.

W monitorowaniu biorą udział wszyscy partnerzy LGD zaangażowani we wdrażanie. Materiały niezbędne do monitorowania LSR (poziom oczekiwanych wskaźników osiągnięć) będą opracowywane przez Zarząd LGD przy współpracy z partnerami uczestniczącymi we wdrażanie poszczególnych zadań i projektów.

Oceną wdrażania LSR zajmie się Zarząd LGD, spotykać się co najmniej dwa razy w roku. Raz do roku kompleksowy raport z oceny wdrażania Strategii będzie przedstawiany publicznie podczas sesji poszczególnych Rad Gmin przez Zarządu STER. Materiały niezbędne do oceny LSR będą opracowywane przez Zarząd LGD.

XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju odzwierciedlają kierunki długofalowej polityki społeczno-gospodarczej Polski przedstawionej w **Narodowej Strategii Spójności na lata 2007-2013** w następujący sposób: *„Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten jest realizowany przez sześć celów horyzontalnych:*

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Należy zaznaczyć, iż działania wskazane do realizacji przez LGD na lata 2009 -2012 wpisują się we wskazane cele horyzontalne, szczególnie w odniesieniu do priorytetu: 1, 2, 3, 4 i 5.

Ponadto Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia STER jest spójna ze **Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020** i proponowane w nim działania realizują zarówno cele wskazane w sferze społecznej (szczególnie w zakresie obszarów priorytetowych: jakość życia, społeczeństwo obywatelskie), gospodarczej (szczególnie w zakresie obszarów priorytetowych: obszary wiejskie, jak i funkcjonalno-przestrzennej (szczególnie w zakresie obszarów priorytetowych: tożsamość regionalna i ochrona środowiska).

Konsekwencją zgodności Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 jest również spójność Lokalnej Strategii Rozwoju z **Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013**. Jest to szczególnie istotne w kontekście możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe ze środków funduszy Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Lokalna Strategia Rozwoju w swych założeniach i zadaniach realizuje także cele **Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013** (doskonalenia zawodowe rolników: szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu, w tym szkolenia dla rolników, leśników i pracowników sektora rolo-spożywczego, promocja samozatrudnienia), **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013** (zadania związane z szeroko pojmowanym kształtowaniem zachowań proekologicznych, kompleksowe projekty edukacji ekologicznej, w tym projekty dotyczące organizacji szkoleń i programów aktywnej edukacji z zakresu ochrony środowiska, ochrony przyrody).

Wzajemna komplementarność wszystkich programów operacyjnych w ramach NSRO została zaprojektowana w ten sposób, że programy krajowe [Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ), Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) i Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) – komponent centralny] wspierają przedsięwzięcia o zasięgu i znaczeniu ponadregionalnym, krajowym lub międzynarodowym, natomiast działania w ramach RPO i regionalnego komponentu PO KL będą miały zasięg regionalny, subregionalny i lokalny. Działania w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych są komplementarne do:

- Działań w ramach PO IG – w szczególności w zakresie: inwestycji w innowacje, badań i rozwoju nowoczesnych technologii, przedsiębiorczości, społeczeństwa informacyjnego.
- Działań w ramach PO IŚ – w szczególności w zakresie: transportu, środowiska, energetyki, infrastruktury społecznej.
- Działań w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) - w szczególności w zakresie: infrastruktury drogowej, instytucji otoczenia biznesu, szkolnictwa wyższego oraz infrastruktury społeczeństwa.

Przy opracowywaniu LSR uwzględnione zostały już istniejące i zatwierdzone dokumenty prawa miejscowego i dokumenty o charakterze strategicznym. Plan jest zgodny z celami i priorytetami zawartymi w następujących dokumentach:

- Zintegrowaną Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich „Andrespol-Nowosolna-Brójce” zaplanowanej w perspektywie do 2013 r.
- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Tomaszowskiego na lata 2007 – 2015 z poszerzoną prognozą do roku 2020
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2003-2010
- Strategią integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy Andrespol na lata 2006-2013
- Programem Ochrony Środowiska dla gminy Andrespol
- Planem Gospodarki Odpadami w gminie Andrespol.

XV. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR

Obecna perspektywa budżetowa Unii Europejskiej stwarza możliwość programowania przedsięwzięć społeczno gospodarczych LGD STER zgodnie

z wspólnotowymi wytycznymi dotyczącymi kwalifikowalności projektów i beneficjenta. Umożliwia to dofinansowanie inwestycji przy uwzględnieniu niskich dochodów gminy.

W latach 2007-2013 LGD otrzymała możliwość ubiegania się o dofinansowanie działań ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, które przeznaczone będą na efektywny rozwój zasobów ludzkich między innymi na terenach wiejskich. LGD STER ma także możliwość ubiegania się o środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województw Łódzkiego 2007 – 2013.

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007 - 2013 (RPO)⁴

Celem realizacji RPO jest *„Integracja regionu z europejską i globalną przestrzenią społeczno-gospodarczą jako środkowoeuropejskiego centrum rozwoju, sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce oraz dążenie do budowy wewnętrznej spójności przy zachowaniu różnorodności jego miejsc”*. Cel ten będzie realizowany poprzez realizację projektów z zakresu poprawy dostępności komunikacyjnej Województwa Łódzkiego; poprawy stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa energetycznego; rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie; rozwoju społeczeństwa informacyjnego; zapewniania dogodnych warunków rozwoju zasobów ludzkich, a także ożywienia gospodarczego i społecznego na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich. Przy czym Gmina Łowicz jako gmina wiejska nie będzie mogła być beneficjentem pomocy dotyczącej odnowy obszarów miejskich.

2. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013 (POKL) ⁵

Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007–2013 ujęta została w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którego celem jest umożliwienie pełnego

⁴ Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2007 – 2013 (RPO WŁ 2007 – 2013) został przyjęty przez Zarząd Województwa Łódzkiego (ZWŁ) uchwałą Nr 1244/06 w dniu 22 grudnia 2006 r. Natomiast w dniu 2 października 2007 r. Komisarz ds. polityki regionalnej Danuta Hübner podpisała decyzję Komisji Europejskiej przyjmującą do realizacji Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 (RPO WŁ).

⁵ POKL został przyjęty decyzją Komisji Europejskiej do realizacji w dniu 28 września 2007 r.

wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. W ramach Programu wsparciem objęte zostały obszary: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z rozwojem zasobów ludzkich na terenach wiejskich, z budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli oraz z promocją zdrowia zasobów pracy.

Wśród zabezpieczeń należy wymienić:

- tworzenie wydzielonych kont bankowych (lub subkont) do obsługi każdego programu,
- umieszczanie na rachunkach, fakturach i innych dowodach księgowych potwierdzających poniesione koszty informacji o źródle finansowania;
- w przypadku gdy dany koszt będzie współfinansowany z różnych źródeł – przy każdym źródle podawana będzie kwota finansowana z danego programu,
- każdy program będzie miał wyznaczonego kierownika projektu, odpowiedzialnego za prawidłowe wydatkowanie środków programu,
- wynagrodzenia pracowników, na które składają się ułankowo różne programy, realizowane będą w postaci przelewów z głównego rachunku bankowego, a następnie refundowane we właściwych proporcjach z rachunków wydzielonych dla poszczególnych programów na rachunek główny; wynagrodzenia pracowników zatrudnionych wyłącznie przy jednym programie realizowane są w postaci przelewów bezpośrednio z rachunku wydzielonego dla tego programu.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Prognozowany wpływ realizacji LSR jest jak najbardziej zbliżony do planowanej wizji rozwoju obszarów partnerstwa „Andrespol-Brójce-Nowosolna-Rokiciny”. Realna wizja sięga trzech podstawowych sfer, których przyszłość warunkuje rozwój obszaru partnerstwa jako całości. Wyodrębnione płaszczyzny były przedmiotem dyskusji w grupach, które starały się określić, przewidzieć sytuacje obszaru partnerstwa w perspektywie kilkunastu lat, z uwzględnieniem rezultatów zaplanowanych działań.

Przewiduje się, iż za sprawą skutecznej ochrony walorów przyrodniczo-krajobrazowy (sprawna i efektywna działalność z zakresu ochrony środowiska, zagospodarowanie stawów, zachowanie korytarzy rzecznych, ład przestrzenny) obszar partnerstwa i jego nieskażony krajobraz sprzyjać będzie odpoczynkowi, rekreacji zarówno mieszkańcom jak i licznym odwiedzającym te tereny. Ponadto nie bez znaczenia będzie dobrze zorganizowany system szlaków i ścieżek rowerowych, pieszych, narciarskich i konnych z infrastrukturą i ośrodkami służy turystyce i rekreacji. Rozwijająca się infrastruktura będzie oparta w większości o dobre technologie przyjazne środowisku. Działające na obszarze partnerstwa firmy stosować będą technologie chroniące środowisko.

Myśląc o społeczności lokalnej, akcentowany jest wyraźnie wzrost aktywności mieszkańców, ich świadomości o kulturze i historii regionu, tożsamości miejsca, co jak wiemy jest wieloletnim procesem. Zabytki kultury świadczące o tradycji obszaru są dobrze znane oraz utrzymywane w należyтым stanie. Co istotne, zakłada się wzrost świadomości obywatelskiej i ekologicznej. Patologie społeczne nie są problemem dla rozwoju regionu i nie zagrażają bezpieczeństwu, obszar ma opinię spokojnego i bezpiecznego miejsca. Ważnym jest dobrze funkcjonująca oświata zapewniająca należyte wykształcenie dostosowane do potrzeb rynku pracy w regionie. Obszar dobrze współpracuje z ośrodkami badawczo-naukowymi i uczelniami, istnieją sprzyjające warunki do podnoszenia kwalifikacji/przekwalifikowywania, wspierane jest kształcenie młodzieży uzdolnionej na obszarze LGD, nie ma problemu z dostępem do Internetu, stworzone są podwaliny społeczeństwa informacyjnego. LGD współpracuje, wymienia doświadczenia z LGD innych regionów oraz partnerstwami ponadregionalnymi i międzynarodowymi.

Tereny wiejskie rozwijają się wielofunkcyjnie, odchodzący z rolnictwa mają możliwość przekwalifikowania i znalezienia nowego zajęcia - dobrze prosperująca **agroturystyka** (działa rozbudowana sieć współpracujących z sobą gospodarstw agroturystycznych, oferująca bogatą ofertę turystyczną: rękodzieło, produkty lokalne w tym żywność ekologiczna o wyjątkowych cechach smakowych i żywieniowych, hipodromy, pokazy/warsztaty ginących i ciekawych zawodów - kowal, pieczenie chleba, garncarstwo, produkcja "wiśniówko-lipiniówki", mody pitne). Dzięki bliskiemu położeniu dużej aglomeracji rozwinęły się małe i średnie **przedsiębiorstwa usługowe**, działają dochodowe gospodarstwa rolne i przetwórcze **produkujące żywność ekologiczną na potrzeby regionu**, w których pracują młodzi i wykształceni rolnicy.

Powstaje wyróżniający się w regionie ośrodek rekreacyjno-wypoczynkowy, edukacyjny, rehabilitacyjno-zdrowotny oparty o lokalne walory przyrodniczo-krajobrazowe. Odnowione

pensjonaty oferują spokojny, bezpieczny i wyjątkowy wypoczynek z bogatą ofertą spędzania wolnego czasu, w tym zorganizowany wypoczynek przez firmy turystyczne ściągają do regionu wielu turystów (np.: paleniska pod wiatami, bryczki, korzystanie ze stadnin, wycieczki piesze, wycieczki śladami historii).